

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

**Ürün Raporu
ZEYTİNYAĞI ve
SOFRALIK ZEYTİN
2022**

TEPGE YAYIN NO: 371
ISBN: 978-625-8451-84-9

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Ağustos/2023

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınmaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen
“ 2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması ” na aittir.

(<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. DÜNYADA DURUM.....	3
2.1. Zeytinlik Alanlar	3
2.2. Üretim.....	4
2.2.1. Dane Zeytin Üretimi.....	4
2.2.2. Zeytinyağı Üretimi.....	5
2.2.3. Sofralık Zeytin Üretimi.....	6
2.3. Tüketim.....	7
2.3.1. Zeytinyağı Tüketimi.....	7
2.3.2. Sofralık Zeytin Tüketimi.....	8
2.4. Dış Ticaret.....	9
2.4.1. Zeytinyağı İhracatı.....	9
2.4.2. Zeytinyağı İthalatı.....	10
2.4.3. Sofralık Zeytin İhracatı.....	11
2.4.4. Sofralık Zeytin İthalatı.....	12
2.5. Fiyatlar	13
2.5.1. Zeytinyağı Fiyatları.....	13
2.5.2. Sofralık Zeytin Fiyatları.....	14
3. TÜRKİYE'DE DURUM.....	15
3.1. Üretim	15
3.1.1. Zeytinlik Alanlar ve Dane Zeytin Üretimi.....	15
3.1.2. Zeytinyağı Üretimi.....	19
3.1.3. Sofralık Zeytin Üretimi.....	20
3.2. Tüketim.....	20
3.2.1. Zeytinyağı Tüketimi.....	20
3.2.2. Sofralık Zeytin Tüketimi.....	21
3.3. Dış Ticaret.....	22
3.3.1. Zeytinyağı İhracatı.....	22
3.3.2. Zeytinyağı İthalatı.....	23
3.3.3. Sofralık Zeytin İhracatı.....	23
3.3.4. Sofralık Zeytin İthalatı.....	24
3.4. Fiyatlar	25
3.4.1. Zeytinyağı Fiyatları.....	25
3.4.2. Sofralık Zeytin Fiyatları.....	26
3.5. Destekler Pazarlama Yapısı.....	28
4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME.....	30
EK TABLOLAR.....	33
KAYNAKLAR.....	44

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Dünya zeytinlik alanları (bin ha).....	3
Tablo 2. Dünya dane zeytin üretimi (bin ton).....	4
Tablo 3. Dünya zeytinyağı üretimi (binton).....	5
Tablo 4. Dünya sofralık zeytin üretimi (bin ton).....	6
Tablo 5. Dünya zeytinyağı tüketimi (bin ton).....	7
Tablo 6. Dünya sofralık zeytin tüketimi (bin ton).....	8
Tablo 7. Dünya zeytinyağı ihracatı (bin ton).....	9
Tablo 8. Dünya zeytinyağı ithalatı (bin ton).....	10
Tablo 9. Dünya sofralık zeytin ihracatı (bin ton).....	11
Tablo 10. Dünya sofralık zeytin ithalatı (bin ton).....	12
Tablo 11. Dünya sızma zeytinyağı borsa fiyatları (€/100 kg).....	13
Tablo 12. Dünya sızma zeytinyağı ortalama ihracat fiyatları (€/100 kg).....	13
Tablo 13. Dünya sofralık zeytin ortalama ihracat fiyatları (€/100kg).....	14
Tablo 14. Türkiye’de zeytin alanları, ağaç sayısı, üretim ve verim durumu.....	15
Tablo 15. Türkiye’de illere göre yağlık zeytin üretimi (bin ton).....	18
Tablo 16. Türkiye’de illere göre sofralık zeytin üretimi (bin ton).....	19
Tablo 17. Türkiye’nin yıllara göre zeytinyağı ihracat miktarı ve değeri	22
Tablo 18. Türkiye zeytinyağı ithalatı miktarı ve değeri.....	23
Tablo 19. Türkiye sofralık zeytin ihracat miktarı ve değeri	24
Tablo 20. Türkiye’nin yıllara göre sofralık zeytin ithalat miktarı ve değeri.....	25
Tablo 21. Türkiye’de yıllara göre zeytinyağı fiyatları (TL/kg).....	25
Tablo 22. Türkiye’de yıllara göre zeytinyağı borsa fiyatları (TL/kg).....	26
Tablo 23. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin fiyatları (TL/kg).....	26
Tablo 24. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin borsa fiyatları (TL/kg).....	27
Tablo 25. Türkiye’de yıllara göre zeytin ve zeytinyağına verilen destekler	30
Ek Tablo 1. Ülkelere göre dünya zeytinlik alanı (bin ha).....	33
Ek Tablo 2. Ülkelere göre dane zeytin üretimi (bin ton).....	34
Ek Tablo 3. Türkiye’de illere göre sofralık zeytin meyvelik alanları (2013-2022, da)	35
Ek Tablo 4. Türkiye’de illere göre yağlık zeytin meyvelik alanları (2013-2022, da)...	36
Ek Tablo 5. Türkiye’de illere göre sofralık zeytin üretim miktarı (2013-2022, ton)...	37
Ek Tablo 6. Türkiye’de illere göre yağlık zeytin üretim miktarı (2013-2022, ton)....	38
Ek Tablo 7. Türkiye’nin ülkelere göre aylık zeytinyağı ihracat miktarı (2022, ton)...	39
Ek Tablo 8. Ülkelere göre zeytinyağı (GTİP 1509) ihracat değeri (bin \$).....	40
Ek Tablo 9. Ülkelere göre sofralık zeytin (GTİP 200570) ihracat değeri (bin \$).....	41
Ek Tablo 10. Ülkelere göre zeytinyağı (GTİP 1509) ithalat değeri (bin \$).....	42
Ek Tablo 11. Ülkelere göre sofralık zeytin (GTİP 200570) ithalat değeri (bin \$)....	43

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Dünya zeytinlik alanların ülkelere göre dağılımı (2021, %)	4
Grafik 2. Dünya zeytinyağı üretiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)	5
Grafik 3. Dünya sofralık zeytin üretiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)	6
Grafik 4. Dünya zeytinyağı tüketiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)	7
Grafik 5. Dünya sofralık zeytin tüketiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)	8
Grafik 6. Dünya zeytinyağı ihracatında ülkelerin payları (2021/22, %)	9
Grafik 7. Dünya zeytinyağı ithalatında ülkelerin payları (2021/22, %)	10
Grafik 8. Dünya sofralık zeytin ihracatında ülkelerin payları (2021/22, %)	11
Grafik 9. Dünya sofralık zeytin ithalatında ülkelerin payları (2021/22, %)	12
Grafik 10. Dünya sızma zeytinyağı borsa fiyatları (€/100 kg)	13
Grafik 11. Dünya sızma zeytinyağı ortalama ihracat fiyatları (€/100 kg)	14
Grafik 12. Dünya sofralık zeytin ortalama ihracat fiyatları (€/100 kg)	14
Grafik 13. Türkiye’de yıllara göre dane zeytin alanı ve üretimi (bin hektar/bin ton)	16
Grafik 14. Türkiye’de yağlık/sofralık zeytin üretimi (bin ton)	16
Grafik 15. Türkiye’de illere göre yağlık zeytin meyvelik alanları (2022,%)	17
Grafik 16. Türkiye’de illere göre sofralık zeytin meyvelik alanları (2022,%)	17
Grafik 17. Türkiye’de illere göre yağlık zeytin üretim payı (2022, %)	18
Grafik 18. Türkiye’de illere göre sofralık zeytin üretim payı (2022, %)	19
Grafik 19. Türkiye zeytinyağı üretim miktarı (bin ton)	20
Grafik 20. Türkiye işlenmiş sofralık zeytin üretim miktarı (bin ton)	20
Grafik 21. Türkiye’de zeytinyağı tüketim miktarı (bin ton)	21
Grafik 22. Zeytinyağı ve rakip ürünlerin tüketici fiyatları (TL/kg)	21
Grafik 23. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin tüketimi (bin ton)	22
Grafik 24. Türkiye’nin zeytinyağı ihracatı yaptığı ülkelerin payları (2022, %)	23
Grafik 25. Türkiye’nin sofralık zeytin ihracatı yaptığı ülkelerin payları (2022, %)	24
Grafik 26. Türkiye’de yıllara göre zeytinyağı fiyatları (TL/kg)	25
Grafik 27. Türkiye’de yıllara göre zeytinyağı borsa fiyatları (TL/kg)	26
Grafik 28. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin fiyatları (TL/kg)	27
Grafik 29. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin borsa fiyatları (TL/kg)	27

1. GİRİŞ

Zeytinin meyvesi yağlık ve sofralık olarak işlenebilen ve bu işleme sonucu oluşan yan ürünleri değerlendirilebilen ve sağlık açısından çok faydalı olduğu için giderek talebi artan bir üründür. Zeytin bitkisinin özel iklim isteği nedeniyle zeytincilik, dünyada daha çok Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde (İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye, Tunus, Suriye, Fas, Fransa ve Portekiz) yapılmaktadır. Halen dünya zeytin ağaç varlığının yaklaşık %93'ü bu ülkelerde yer almaktadır. 2021 verilerine göre dünyada yaklaşık olarak 10,3 milyon hektar alanda 23 milyon ton zeytin üretimi yapılmaktadır (FAO, 2023).

Zeytin meyvesinden gıda sanayinde işleme sonucunda yaklaşık üç bin ton zeytinyağı ve üç bin ton sofralık zeytin elde edilmektedir. Bir birim zeytinyağı elde etmek için dört ila sekiz birim arasında yağlık zeytin kullanılmaktadır. Dünyada son yıllarda zeytinyağı ve sofralık zeytin gibi zeytin ürünlerine artan talep nedeniyle zeytinciliğin sadece Akdeniz'e kıyı olan ülkelerde değil, Akdeniz iklimi gösteren Arjantin, Şili, Peru gibi diğer ülkelerde de ekonomik anlamda tarımı yapılmaya başlanmıştır.

Zeytinyağı; zeytin (*Olea europae* L.) ağacının olgunlaşmış meyvelerinden hiçbir kimyasal işlem yapılmadan mekanik yollarla işlenen, kendine özgü tat ve kokuda olan, doğal şekliyle tüketilebilen bitkisel kökenli bir yağdır. Solvent kullanılarak ekstrakte edilen veya reesterifikasyon işlemi ile natürel trigliserid yapısı değiştirilen ya da diğer cins yağlarla karıştırılan yağlar zeytinyağı olarak tanımlanmamaktadır. Zeytinyağı çeşit ve kalite olarak sınıflandırılırken asitlik derecelerine göre değerlendirilmekte, "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği" ve Türk Standartları Enstitüsü'nün tanımlamalarına göre kategorilere ayrılmaktadır. Söz konusu yönetmeliğe göre, zeytinyağı diğer sıvı yağlara ve diğer sıvı yağlar zeytinyağına karıştırılmaz (Resmi Gazete, 2017). Aynı Yönetmelik'de zeytinyağı çeşitleri ile ilgili tanımlamalar aşağıdaki gibidir.

Natürel zeytinyağı; zeytin ağacı meyvesinden doğal niteliklerinde değişikliğe neden olmayacak bir ısı ortamında, sadece yıkama, sızdırma, santrifüj ve filtrasyon işlemleri gibi mekanik veya fiziksel işlemler uygulanarak elde edilen, fiziksel, kimyasal ve duyuşal özellikleri itibarıyla sınıfına ait özelliklere uygun yağlarını ifade eder. Natürel zeytinyağı; natürel sızma, natürel birinci ve ham zeytinyağı olarak üç sınıfa ayrılmaktadır.

Natürel sızma zeytinyağı; doğrudan tüketime uygun, serbest yağ asitliği oleik asit cinsinden her 100 gramda 0,8 gramdan fazla olmayan yağdır.

Natürel birinci zeytinyağı; serbest yağ asitliği oleik asit cinsinden her 100 gramda 2,0 gramdan fazla olmayan yağlar sınıfında bulunmakta olup, natürel sızma zeytinyağı gibi doğrudan tüketime uygundur.

Ham zeytinyağı 'lampant' ise; doğrudan tüketime uygun olmayan, serbest yağ asitliği oleik asit cinsinden %3,3'ün üzerinde olan ya da duyuşal ve karakteristik özellikleri bakımından natürel zeytinyağı özelliklerini taşımayan, rafinasyon veya teknik amaçlı kullanıma uygun yağlar sınıfında bulunmaktadır.

Rafine zeytinyağı; ham zeytinyağının doğal trigliserid yapısında değişikliğe yol açmayan metotlarla rafine edilmeleri sonucu elde edilen ve serbest yağ asitliği oleik asit cinsinden her 100 gramda 0,3 gramdan fazla olmayan yağdır.

Riviera zeytinyağı; rafine zeytinyağı ile gıda olarak doğrudan tüketilebilecek natürel zeytinyağları karışımından oluşan ve serbest yağ asitliği oleik asit cinsinden her 100 gramda 1,0 gramdan fazla olmayan yağdır.

Çeşnili zeytinyağı; natürel sızma zeytinyağlarına değişik baharat, meyve ve sebzeler veya bunların doğal aroma maddeleri katılarak çeşitlendirilmesi ile elde edilen ve serbest yağ asitliği oleik asit cinsinden her 100 gramda 0,8 gramdan fazla olmayan yağdır.

Zeytinyağının yan ürünü olan prina yağı çoğunlukla yem ve sanayi alanlarında değerlendirilip kısmen yemeklik yağ olarak kullanılsa da zeytinyağı olarak tanımlanmamaktadır.

Zeytinyağı tüm dünyaca talep edilen önemli bir üründür. Zeytinyağı, dış ticarete 150910 (saf zeytinyağı) ve 150990 (diğer zeytinyağı ve zeytinyağı fraksiyonları, kimyasal olarak değiştirilmemiş) altılı GTİP kodları ile tanımlanmaktadır. 150910 GTİP kodu, dünya dış ticaretinde de 2022 yılından itibaren kaldırılmış yerine 150920 (ekstra saf zeytinyağı), 150930 (saf zeytinyağı) ve 150940 (diğer saf zeytinyağı) GTİP kodları uygulamaya konulmuştur. Avrupa Birliği (AB), diğer Akdeniz Ülkeleri ve Türkiye’de zeytinyağında önemli üretici ve ihracatçı ülkelerdir (TÜİK, 2023).

Sofralık zeytin; uluslararası standartta kültüre alınmış zeytin çeşitlerinin, işlenebilecek olgunlukta hasat edilen meyvelerinin belirli teknik usullerle acılığının giderilip, tüketimine izin verilen katkı maddeleri ile birlikte veya sade olarak ambalajlanmış, yeme olgunluğu kazanan zeytin daneleri olarak tanımlanmakta ve siyah, yeşil ve rengi dönük (pembe) zeytin olarak sınıflandırılmaktadır. Sofralık zeytinde yoğunluklu olarak 200570 (dondurulmamış, sirke/asetik asitten başka usulde hazırlanmış veya konserve edilmiş zeytin) GTİP kodu ile dış ticaret yapılmaktadır. Ayrıca 070992 (taze veya soğutulmuş zeytin) ve 071120 (geçici olarak konserve edilmiş, yenilmeye elverişli olmayan) GTİP kodlu ürünler de dış ticarete söz konusu olmaktadır.

Siyah zeytin; tam olgunlaşma döneminde ya da bu dönemin hemen öncesinde hasat edilen, rengi siyah veya siyaha yakın, koyu mor, yeşilimsi siyah, koyu kahverengi veya kırmızı siyahtan menekşe siyahına kadar olan meyvelerdir.

Yeşil zeytin; yeşilden sarımsı yeşile kadar olan olgunlaşma periyodu başlangıcında, renk değişiminden önce hasat edilen ve normal iriliğe erişmiş meyveleri kapsamaktadır.

Rengi dönük/pembe zeytin; tam olgunlaşma periyodundan önce, renk değişim döneminde pembe, kırmızı, şarabi, açık kahverengi renklerde iken hasat edilen meyveleri ifade etmektedir.

Zeytinyağı ve sofralık zeytin işlenmiş ürün olarak kabul edilmektedir. Dane zeytin olgunlaştığında yemeye elverişli, tüketime hazır değildir. Dane zeytinlerin tüketime elverişli olması için işleme veya olgunlaşma süreci geçirmesi gerekmektedir. International Olive Council (IOC) tarafından “zeytinyağı üretim sezonu” 1 Ekim - 30 Eylül (bir sonraki yıl) ve “sofralık zeytin üretim sezonu” ise 1 Eylül - 30 Ağustos (bir sonraki yıl) olarak kabul görmektedir (IOC, 2023).

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Zeytinlik Alanlar

Zeytinin meyvesi yağlık ve sofralık olarak işlenebilen ve bu işleme sonucu oluşan yan ürünleri değerlendirilebilen tarımsal bir üründür. Zeytin bitkisinin özel iklim isteği nedeniyle zeytincilik, dünyada daha çok Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde (İspanya, Tunus, İtalya Fas, Türkiye, Yunanistan, Suriye, Cezayir, Portekiz, Libya) yapılmaktadır. Halen dünya zeytin ağaç varlığının yaklaşık %93'ü bu ülkelerde yer almaktadır. FAO (Food and Agriculture Organization) 2021 verilerine göre dünyada yaklaşık 10,3 milyon hektar alanda 23 milyon ton zeytin üretimi yapılmaktadır.

Bir birim zeytinyağı elde etmek için yaklaşık olarak dört ya da beş birim yağlık zeytin kullanılmaktadır. Dünyada son yıllarda zeytinyağı ve sofralık zeytin gibi zeytin ürünlerine artan talep nedeniyle zeytinciliğin Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerin yanı sıra, Akdeniz iklimi gösteren Arjantin, Şili, Peru gibi diğer ülkelerde de ekonomik anlamda tarımı yapılmaya başlanmıştır.

Tablo 1. Dünya zeytinlik alanları (bin ha)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İspanya	2.504	2.507	2.516	2.351	2.522	2.555	2.579	2.602	2.624	2.623
Tunus	1.811	1.823	1.589	1.625	1.646	944	2.995	1.281	3.660	1.281
İtalya	1.125	1.147	1.157	1.148	1.145	1.142	1.142	1.139	1.146	1.129
Fas	968	922	947	1.006	1.008	1.021	1.045	1.073	1.069	1.104
Türkiye	814	826	826	837	846	846	864	879	887	889
Yunanistan	808	797	818	821	798	793	963	903	906	819
Suriye	696	697	697	695	692	692	693	693	696	693
Cezayir	329	348	383	407	424	433	431	432	439	440
Portekiz	347	352	352	351	356	358	361	378	381	380
Libya	241	252	253	225	243	245	229	239	238	236
Diğer	646	595	625	647	622	730	674	774	716	744
Dünya	10.288	10.265	10.164	10.113	10.301	9.759	11.977	10.395	12.761	10.338

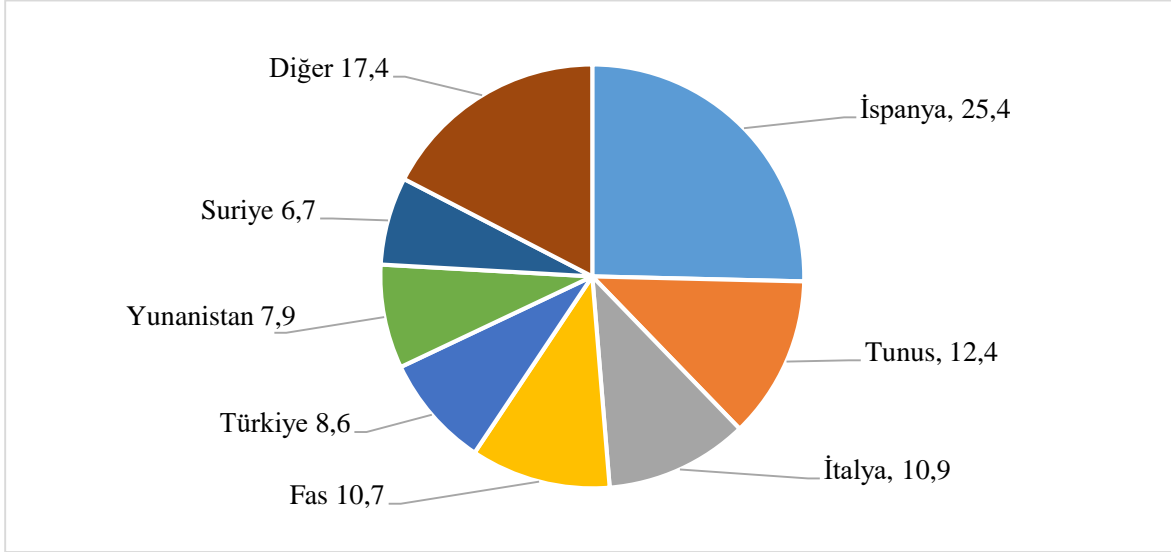
Kaynak: FAO (Food and Agriculture Organization), 2023

FAO verilerine göre, dünyadaki zeytinlik alanları 2012-2021 yılları arasında %5 artış göstermiştir. 2021 yılında 10,34 milyon hektar olan dünya zeytinlik alanlarının yıllara göre artış eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz. Ülkelerin zeytinlik alanlarına bakıldığında İspanya %25,4, Tunus %12,4, İtalya %10,9, Fas %10,7, Türkiye %8,6 ve Yunanistan'ın %7,9 oranları ile ilk sıraları paylaştıkları görülmektedir.

FAO verilerine göre dünyada dane zeytin üretimi 2012 yılından bu yana son on yılda artış eğiliminde olmakla birlikte bazı yıllarda periyodisite, hastalık ya da doğal koşullardan dolayı üretimde dalgalanmalar olmuştur. Dane zeytin üretiminde en yüksek payı olan ilk beş ülke; İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye ve Fas'dır (Ek Tablo 2).

Grafik 1. Dünya zeytinlik alanların ülkelere göre dağılımı (2021, %)

Kaynak: FAO, 2023

2.2. Üretim

2.2.1. Dane Zeytin Üretimi

Dünya dane zeytin üretimi yıllara göre dalgalanma göstermekle beraber artış eğilimindedir. 2021 yılında dünya dane zeytin üretimi 23 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dane zeytin üretiminde birinci olan İspanya'da aynı yıl 8.3 milyon rekolte alınmıştır. Dünya üretiminde ikinci sırada bulunan Yunanistan'ın 2015-2019 yıllarında ortalama dane zeytin üretim miktarı 2.9 milyon tondur. 2021 yılı dane zeytininde üretiminde İspanya ve Yunanistan'dan sonra İtalya 2.3 milyon ton, Türkiye 1.7 milyon ton ve Fas 1.6 milyon ton üretim ile ilk sıralarda yer almışlardır.

Tablo 2. Dünya dane zeytin üretimi (bin ton)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İspanya	3.849	9.276	4.560	5.948	7.083	6.549	9.820	5.965	8.138	8.257
Yunanistan*	2.764	1.752	2.592	2.908	2.755	2.838	2.765	3.240	-	-
İtalya	3.018	2.941	1.964	2.733	2.038	2.598	1.954	2.194	2.207	2.271
Türkiye	1.820	1.676	1.768	1.700	1.730	2.100	1.500	1.525	1.317	1.739
Fas	1.316	1.182	1.573	1.144	1.416	1.039	1.561	1.912	1.409	1.591
Portekiz	430	652	455	723	476	876	739	939	735	1.376
Mısır	563	542	566	699	875	1.095	1.084	981	968	976
Cezayir	394	579	483	654	696	684	861	869	1.080	705
Tunus	963	1.100	376	1.700	700	500	1.617	700	2.000	700
Suriye	1.050	842	392	913	668	850	665	844	781	566
Diğer	1.712	1.527	1.606	1.752	1.611	2.233	2.020	2.458	2.194	2.458
Dünya	17.878	22.067	16.336	20.874	20.049	21.362	24.585	21.628	23.729	23.054

Kaynak: IOC (International Olive Council), 2023 * son iki yıllık verisi bulunmamaktadır.

2.2.2. Zeytinyağı Üretimi

IOC (International Olive Council) verilerine göre, dünyada zeytinyağı üretimi 2012/13 sezonundan bu yana dalgalanma göstermekle birlikte çok önemli bir değişiklik göstermemiştir. 2021/22 üretim sezonunda dünyada 3,4 milyon ton zeytinyağı üretimi gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir (Tablo 3).

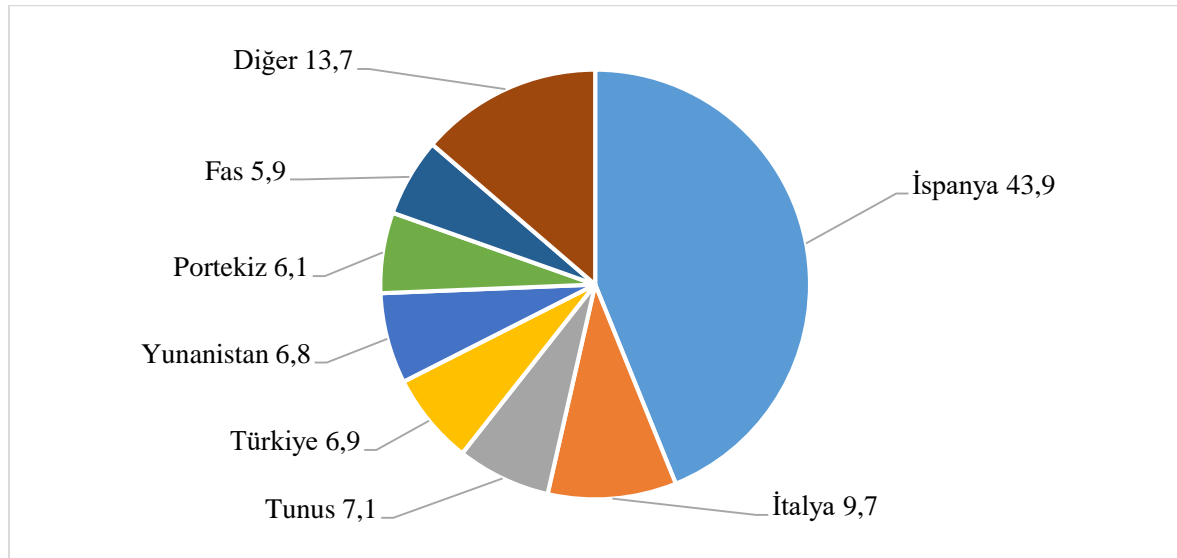
Tablo 3. Dünya zeytinyağı üretimi (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21*	2021/22
İspanya	618	1.782	842	1.403	1.291	1.262	1.790	1.125	1.389	1.492
İtalya	416	464	222	475	182	429	174	367	274	329
Tunus	220	70	340	140	100	325	140	440	140	240
Türkiye	195	135	160	150	178	263	194	230	194	235
Yunanistan	358	132	300	320	195	346	185	275	275	232
Portekiz	59	92	61	109	69	135	100	141	100	206
Fas	100	130	120	130	110	140	200	145	160	200
Suriye	175	180	105	110	110	100	154	118	143	106
Cezayir	66	44	70	82	63	83	97	126	71	91
Mısır	17	20	17	17	30	40	41	40	38	20
Diğer	178	204	221	241	233	257	230	263	237	248
Dünya	2.402	3.252	2.458	3.177	2.562	3.379	3.304	3.269	3.020	3.398

Kaynak: IOC (International Olive Council), 2023. *Tahmin.

Dünya zeytinyağı üretimi 2021/22 üretim sezonunda hava koşullarının da ideal gitmesiyle 3,4 milyon ton civarında gerçekleşmiştir. İspanya 1,5 milyon ton üretim ile ilk sırada yer almakta ve toplam üretimde %43,9 payı bulunmaktadır. İkinci önemli üretici ülke İtalya 329 bin ton üretimle %9,7 pay almıştır. Önemli üretici ülkelerden olan Tunus, Türkiye ve Yunanistan'ın toplam üretimdeki payları ise sırasıyla %7,1 %6,9 ve %6,8'dir (Grafik 2).

Grafik 2. Dünya zeytinyağı üretiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

2.2.3. Sofralık Zeytin Üretimi

IOC verilerine göre, dünyada sofralık zeytin üretimi 2012/13 üretim sezonundan bu yana son on yılda dalgalanma göstermekle birlikte artış eğilimindedir. 2021/22 üretim sezonunda dünyada 2,9 milyon ton sofralık zeytin üretimi gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

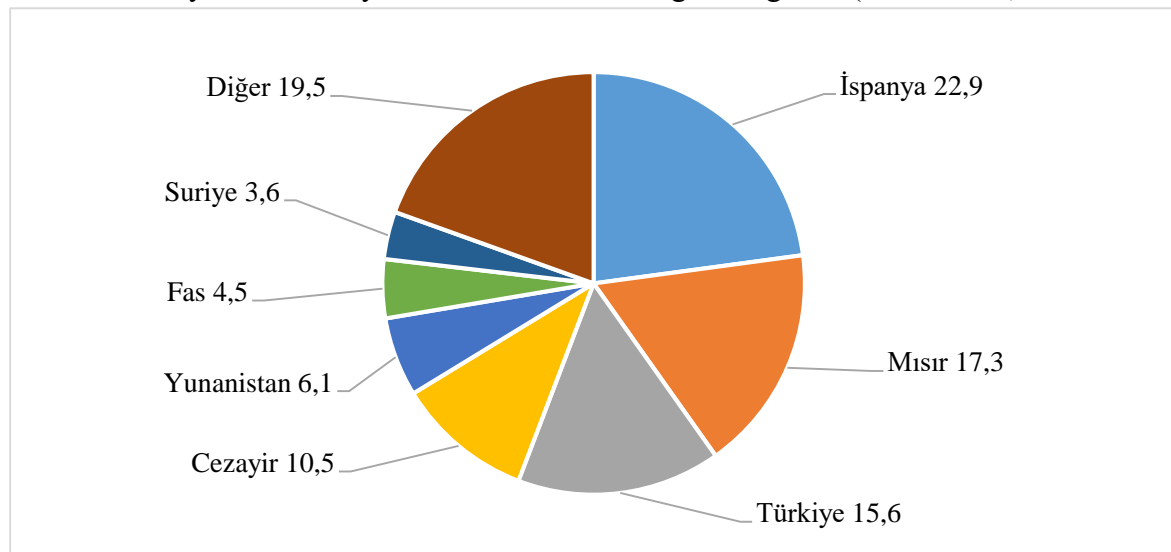
Tablo 4. Dünya sofralık zeytin üretimi (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	*2021/22
İspanya	491	572	556	601	596	562	591	458	546	660
Mısır	453	400	451	336	550	750	600	650	650	500
Türkiye	410	430	390	397	401	450	423	414	360	450
Cezayir	175	208	234	221	293	304	300	327	273	303
Yunanistan	197	130	249	194	180	261	199	222	230	175
Fas	100	120	100	120	120	130	130	135	130	130
Suriye	134	120	75	150	190	100	163	105	105	105
Peru	58	110	41	56	80	190	124	115	91	100
Arjantin	60	140	120	73	96	106	80	80	78	78
İtalya	76	69	42	66	40	60	40	60	83	63
İran	48	68	68	61	76	60	77	63	62	56
Diğer	311	294	257	303	279	312	223	332	230	268
Dünya	2.513	2.661	2.581	2.577	2.900	3.284	2.950	2.961	2.838	2.886

Kaynak: IOC, 2023. * Tahmin.

Dünya sofralık zeytin üretiminde 2021/22 üretim sezonunda İspanya 660 bin ton üretim ile ilk sırada yer almakta ve toplam üretimde %22,9 payı bulunmaktadır. İkinci önemli üretici ülke olan Mısır 500 bin ton üretimle %17,3 pay almıştır. Dünya sofralık zeytin üretiminde üçüncü sırada yer alan Türkiye'nin payı 2021/22 üretim sezonunda %15,6'dır. Önemli üretici ülkelerden olan Cezayir, Yunanistan ve Fas'ın toplam sofralık zeytin üretimindeki payları ise sırasıyla %10,5, %6,1 ve %4,5'dir (Grafik 3).

Grafik 3. Dünya sofralık zeytin üretiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

2.3. Tüketim

2.3.1. Zeytinyağı Tüketimi

IOC raporlarına göre, 2021/22 üretim sezonunda dünya zeytinyağı tüketim miktarının bir önceki sezona göre %2,1 artarak 3,24 milyon tona ulaştığı tahmin edilmektedir. Üretici ülkeler aynı zamanda önemli tüketici ülkelerdir. İspanya ve İtalya'nın ihracatta AB içindeki pazara odaklanması bölgedeki tüketicilerin zeytinyağı tüketimini arttırmıştır. AB'de kişi başı zeytinyağı tüketiminin diğer ülkelere kıyasla fazla olması, en sağlıklı yağlardan biri olan zeytinyağına olan talebin başta ABD olmak üzere Brezilya, Japonya, Avustralya ve Çin gibi ülkelere kaymasına neden olmaktadır.

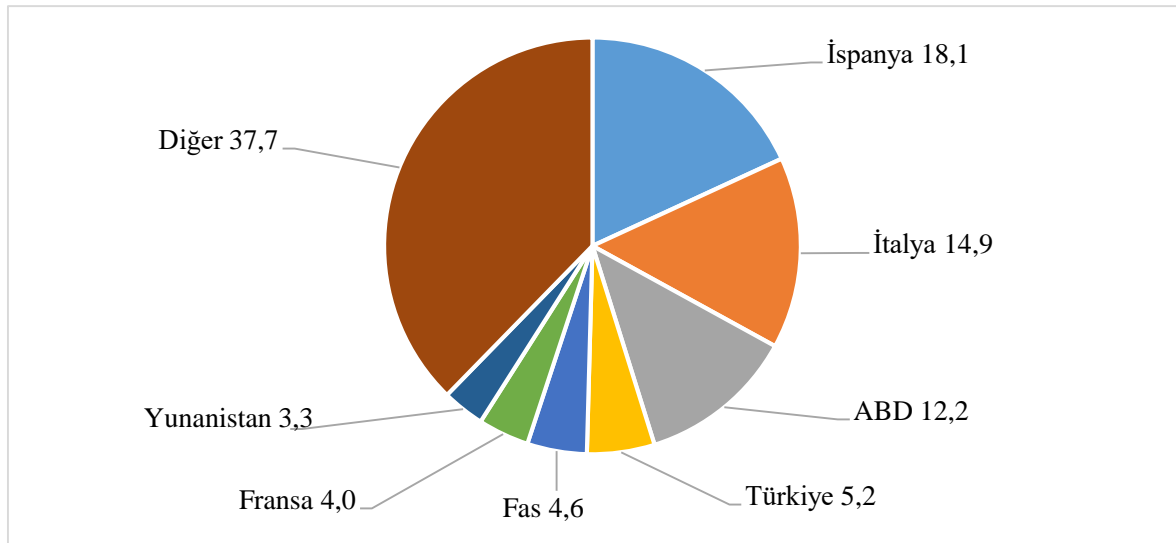
Tablo 5. Dünya zeytinyağı tüketimi (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	*2021/22
İspanya	487	525	492	495	443	478	526	519	541	587
İtalya	550	641	572	598	439	580	417	408	419	482
ABD	287	302	295	321	315	315	351	403	389	395
Türkiye	150	105	125	116	150	177	163	170	150	170
Fas	129	120	120	120	120	120	150	140	140	150
Fransa	113	111	106	113	109	102	137	130	140	129
Yunanistan	180	140	130	140	105	130	120	114	110	106
Brezilya	73	73	67	50	60	77	86	104	107	101
Cezayir	61	49	65	80	67	83	92	115	80	92
Suriye	161	171	126	104	98	80	136	104	125	91
Diğer	799	841	819	843	821	898	915	1.063	974	938
Dünya	2.989	3.076	2.916	2.980	2.726	3.039	3.093	3.269	3.174	3.240

Kaynak: IOC, 2023. * Tahmin.

Dünyada zeytinyağı tüketen ülkeler yelpazesi oldukça geniştir. Dünya zeytinyağı tüketiminde İspanya %18,1, İtalya %14,9, ABD %12,2, Türkiye %5,2 ve Fas %4,6 paya sahiptir (Grafik 4).

Grafik 4. Dünya zeytinyağı tüketiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

IOC verilerine göre 2019/20 üretim sezonu için ülkelere göre kişi başı zeytinyağı tüketimi; İspanya ve Yunanistan'da 11 kg, Portekiz ve İtalya'da 6,5-7 kg, Suriye'de 6 kg, Fas ve Tunus'ta 3,5 kg ve Türkiye'de 2 kg'dır. Dünyada zeytinyağı ithalatçısı ülkelerde kişi başına zeytinyağı tüketimi ise ABD'de 1,2 kg, Kanada'da 1,5 kg, Brezilya ve Japonya'da 0,5 kg'dır.

2.3.2. Sofralık Zeytin Tüketimi

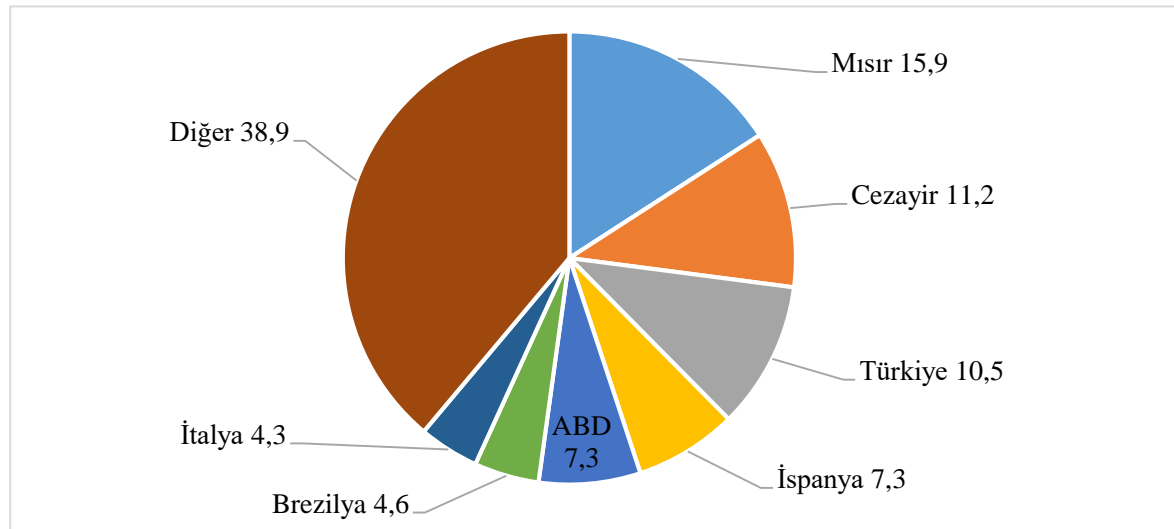
Dünya sofralık zeytin tüketim miktarı da zeytinyağında olduğu gibi uzun yıllar içinde artış eğilimindedir. Bununla birlikte IOC verilerine göre sofralık zeytin tüketim miktarının 2021/2022 üretim sezonunda bir önceki sezona göre %5 azalarak 2,7 milyon ton olduğu tahmin edilmiştir.

Tablo 6. Dünya sofralık zeytin tüketimi (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	*2021/22
Mısır	330	319	369	319	401	555	600	600	569	430
Cezayir	172	205	240	234	297	300	305	329	275	303
Türkiye	350	355	330	319	332	355	349	340	330	285
İspanya	189	175	189	183	191	192	191	177	168	199
ABD	210	211	185	215	206	216	182	222	176	197
Brezilya	109	114	103	102	114	110	118	125	130	126
İtalya	145	120	101	126	85	107	92	107	123	117
Suriye	104	107	92	147	185	105	157	100	103	101
Fransa	67	60	60	65	65	65	70	86	88	89
Peru	40	40	40	32	45	65	90	90	85	80
Diğer	806	788	771	758	804	808	819	798	805	782
Dünya	2.523	2.494	2.480	2.500	2.724	2.878	2.972	2.973	2.850	2.707

Kaynak: IOC, 2023. * Tahmin.

Grafik 5. Dünya sofralık zeytin tüketiminin ülkelere göre dağılımı (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

Dünya sofralık zeytin tüketiminde Mısır %15,9 pay ile ilk sırada yer almaktadır. Cezayir'in dünya sofralık zeytin tüketimindeki payı %11,2, Türkiye'nin %10,5, İspanya ve ABD'nin payı %7,3'tür. IOC verilerine göre 2019/20 üretim sezonunda ülkelere göre kişi başı sofralık zeytin tüketimine bakıldığında; Suriye'de 5,6 kg, Cezayir'de 6,2 kg, Mısır'da 5,5 kg, Türkiye'de 3,9 kg, İspanya'da 3,5 kg ve Peru'da 2,5 kg olduğu görülmektedir.

2.4. Dış Ticaret

2.4.1. Zeytinyağı İhracatı

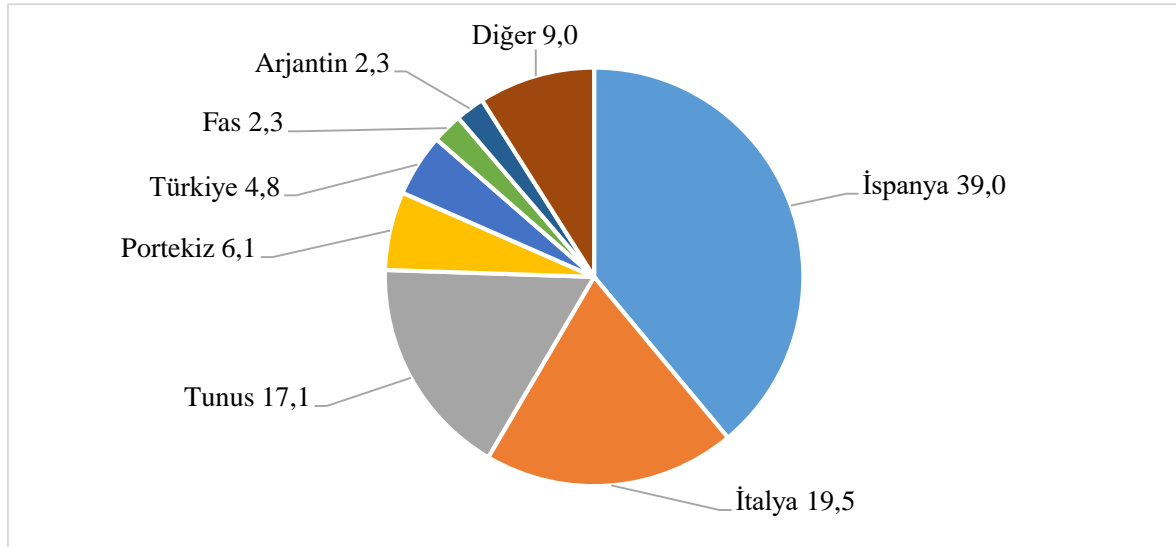
Dünya zeytinyağı ihracatı 2021/22 pazarlama yılı 1,2 milyon ton olarak gerçekleşmiş olup son on yılda %42,3 ve bir yıl önceki yıla göre %4,7 artış göstermiştir. Dünya zeytinyağı ihracatında önde gelen ülkeler sırasıyla İspanya, İtalya, Tunus, Portekiz ve Türkiye'dir. İspanya tek başına 468 bin ton ile dünya zeytinyağı ihracatının %39'unu karşılamıştır. İtalya 234 bin ton ihracat ile dünya ihracatında %19,5 pay almıştır. Tunus ise 205 bin ton ile dünya ihracatında %17,1 pay almıştır (Grafik 6).

Tablo 7. Dünya zeytinyağı ihracatı (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	*2021/22
İspanya	198	290	237	298	291	292	356	421	465	468
İtalya	218	233	200	208	200	186	197	215	223	234
Tunus	170	58	304	103	90	205	160	355	205	205
Portekiz	51	54	48	41	40	58	65	80	76	73
Türkiye	92	35	30	15	45	66	55	45	42	58
Fas	10	10	25	17	9	11	28	11	10	28
Arjantin	12	22	12	31	17	38	22	23	23	27
Yunanistan	18	16	17	19	19	19	20	21	25	25
Suriye	30	10	0	6	12	20	18	15	19	15
Şili	10	10	15	11	13	15	12	16	13	13
Diğer	35	49	43	41	49	35	37	40	47	55
Dünya	843	785	929	789	783	945	969	1.240	1.147	1.200

Kaynak: IOC, 2023. * Tahmin.

Grafik 6. Dünya zeytinyağı ihracatında ülkelerin payları (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

2.4.2. Zeytinyağı İthalatı

Dünya zeytinyağı ithalatı son on yıllık dönemde %33,6 artış gösterirken bir yıl önceki yıla göre ise %0,6 azalış göstermiştir. 2021/22 pazarlama yılında 1,14 milyon ton ithalat gerçekleşmiştir. Dünyada zeytinyağı üreticisi olmayan ülkeler zaman içinde zeytinyağına olan taleplerini arttırmaktadır. İspanya ve İtalya ise üretim ve stoklarda sıkıntı yaşanan dönemlerde katma değeri yüksek ürün elde etmek için ham zeytinyağı ithal etmektedir. 2021/22'de dünyada en çok zeytinyağı ithalatı yapan ülkeler; ABD, Brezilya, İspanya, Japonya ve Kanada'dır.

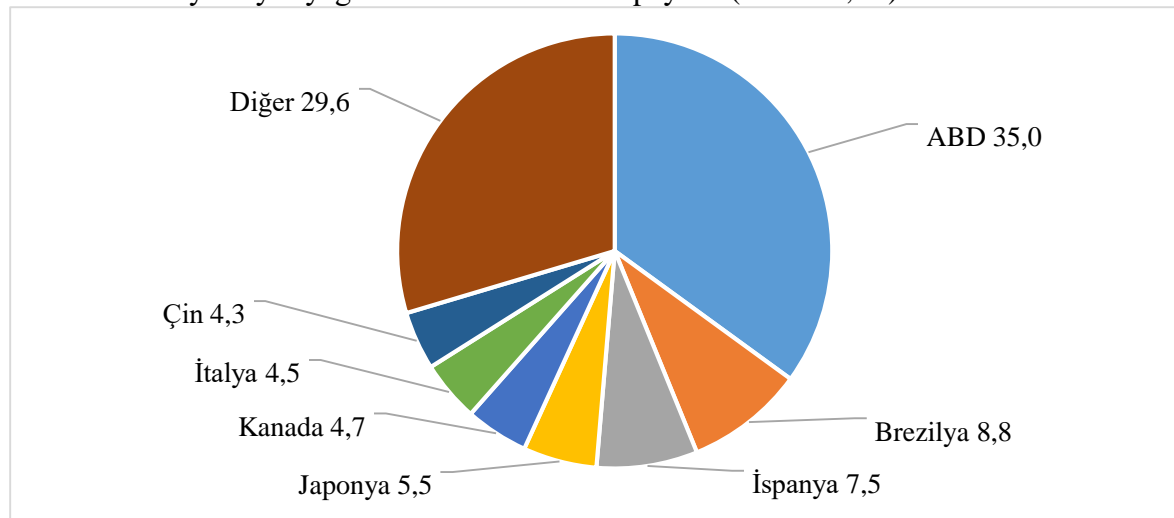
Tablo 8. Dünya zeytinyağı ithalatı (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	*2021/22
ABD	288	303	295	314	305	311	347	391	380	399
Brezilya	73	73	67	50	60	77	86	104	107	101
İspanya	55	14	105	47	41	99	84	152	101	86
Japonya	51	54	59	54	55	56	69	70	59	63
Kanada	37	41	38	41	40	47	47	58	58	54
İtalya	79	27	96	41	36	64	49	82	51	52
Çin	39	32	31	34	39	38	46	51	46	50
Avustralya	29	28	22	26	29	31	32	36	36	34
S. Arabistan	20	20	22	22	23	34	35	39	28	30
Rusya	27	30	19	20	20	21	24	27	32	20
Diğer	156	159	168	143	136	167	158	232	250	254
Dünya	853	780	921	791	782	943	975	1.240	1.147	1.140

Kaynak: IOC, 2023. * Tahmin.

Son on yıllık dönemde dünya ithalat miktarında birinci olan ABD zeytinyağı ithalat miktarını %38,5 arttırmış ve 2021/22 pazarlama yılında dünya ithalatının %35'ini gerçekleştirmiştir. ABD yanında başlıca ithalatçı ülkeler olan Brezilya, Japonya, Kanada, Çin ve Avustralya on yıllık dönemde ithalat miktarlarını arttırmışlardır. 2021/22 üretim sezonunda dünya ithalatında da önemli ülkelerden, aynı zamanda da zeytinyağı üreticisi olan İspanya %7,5 ve İtalya %4,5 oranlarında ithalat gerçekleştirmiştir (Grafik 7).

Grafik 7. Dünya zeytinyağı ithalatında ülkelerin payları (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

2.4.3. Sofralık Zeytin İhracatı

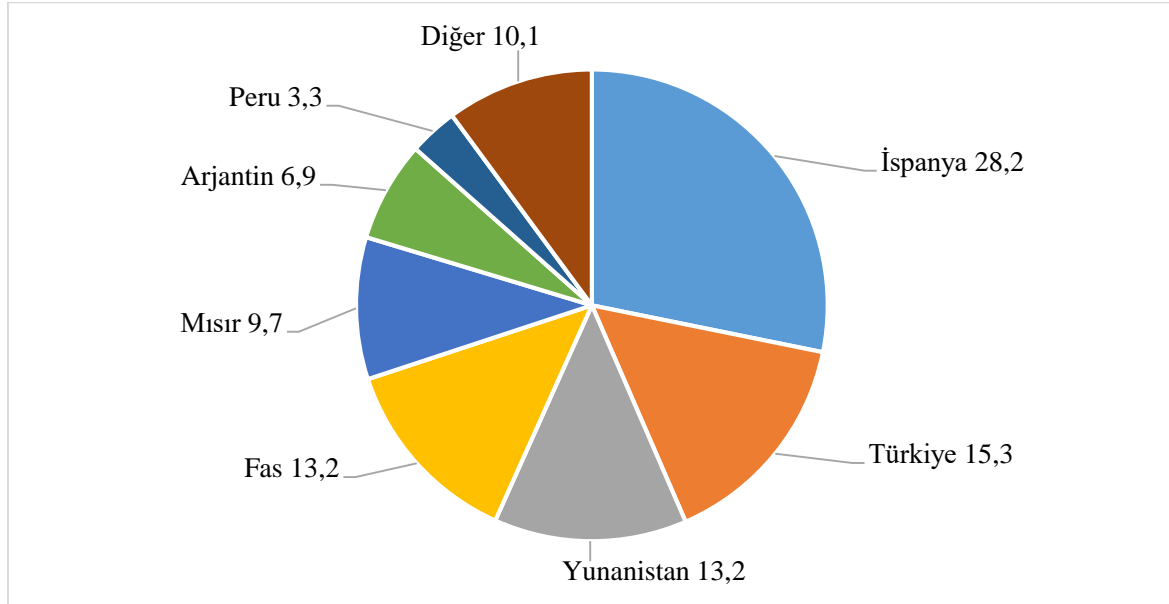
Dünya sofralık zeytin ihracat miktarı 2021/22 pazarlama yılında 719 bin ton olarak gerçekleşmiş olup son on yılda %7,2 ve bir önceki yıla göre %1,6 artış göstermiştir. Dünya sofralık zeytin ihracatında önde gelen ülkeler sırasıyla İspanya, Türkiye, Yunanistan, Fas ve Mısır'dır. İspanya tek başına 203 bin ton ile dünya sofralık zeytin ihracatının %28,2'sini karşılamıştır. Türkiye 110 bin ton ihracat ile dünya ihracatında %15,3 pay almıştır. Yunanistan ve Fas ise 95'er bin ton ile dünya sofralık zeytin ihracatında %13,2'şer pay almışlardır (Tablo 9; Grafik8).

Tablo 9. Dünya sofralık zeytin ihracatı (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	*2021/2
İspanya	179	195	218	177	177	163	188	173	179	203
Türkiye	70	71	64	72	58	77	90	80	50	110
Yunanistan	62	56	66	73	78	83	75	62	90	95
Fas	73	87	78	88	86	90	99	85	109	95
Mısır	128	65	47	57	108	88	60	98	124	70
Arjantin	68	72	47	56	62	60	56	55	54	50
Peru	23	32	32	25	22	25	39	25	30	24
İtalya	6	8	8	10	10	11	13	13	19	20
Portekiz	10	13	12	13	13	14	16	15	15	11
Ürdün	1	4	5	7	10	8	5	5	7	8
Diğer	51	37	28	34	30	23	37	39	31	33
Dünya	670	638	604	611	653	642	677	650	708	719

Kaynak: IOC, 2023. * Tahmin.

Grafik 8. Dünya sofralık zeytin ihracatında ülkelerin payları (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

2.4.4. Sofralık Zeytin İthalatı

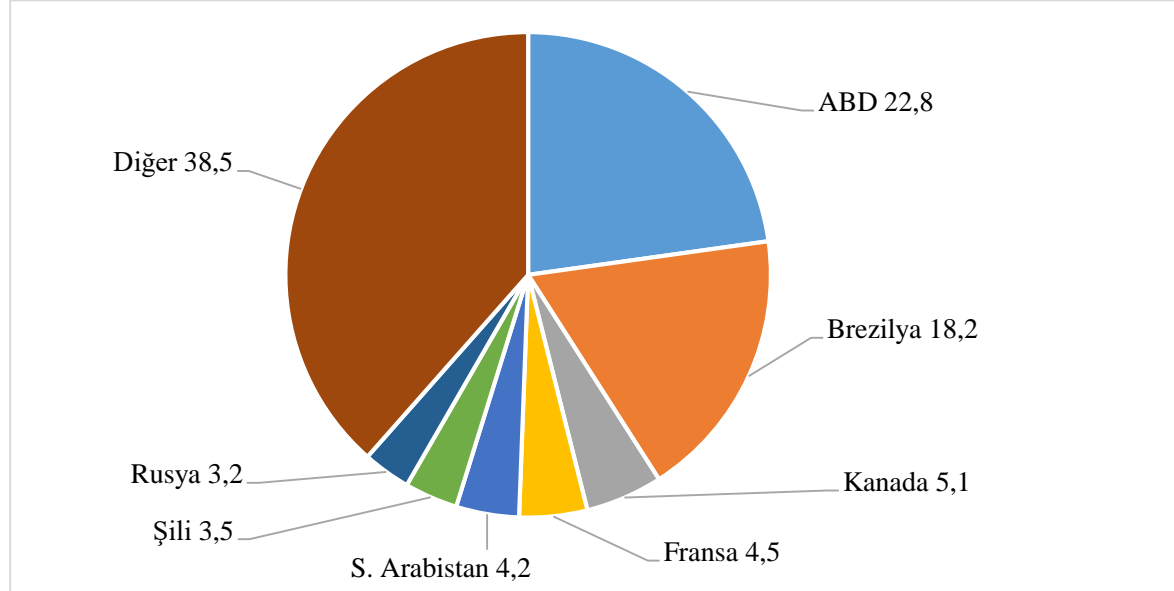
Dünya sofralık zeytin ithalat miktarı son on yıllık dönemde %6,97 artış gösterirken bir önceki yıla göre %2,81 azalış göstermiş ve 2021/22 pazarlama yılında 691 bin ton ithalat gerçekleşmiştir. Dünyada en çok sofralık zeytin ithalatı yapan ülkelerin dünya ithalatındaki payları sırasıyla; ABD (%22,8), Brezilya (%18,2), Kanada (%5,1) ve Fransa (%4,5)'dir. Dünyada sofralık zeytin üreticisi olmayan ülkelerin zaman içinde sofralık zeytine olan taleplerini arttırma eğiliminde oldukları görülmektedir (Tablo 10; Grafik 9).

Tablo 10. Dünya sofralık zeytin ithalatı (bin ton)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21*	2021/22
ABD	143	136	152	154	146	141	172	147	159	158
Brezilya	109	114	103	102	114	110	118	125	130	126
Kanada	29	29	29	30	29	32	33	32	40	36
Fransa	27	29	29	32	32	32	31	30	31	31
S. Arabistan	37	39	30	26	28	28	27	28	28	29
Şili	5	15	15	15	19	19	20	19	28	25
Rusya	75	73	23	22	25	25	28	29	25	22
Avustralya	18	18	16	17	18	18	19	17	20	19
Romanya	8	11	9	9	9	12	14	13	13	16
İsviçre	6	7	7	7	7	7	8	6	15	14
Diğer	189	199	197	196	211	220	209	207	222	216
Dünya	646	668	609	610	637	642	676	651	711	691

Kaynak: IOC, 2023. * Tahmin.

Grafik 9. Dünya sofralık zeytin ithalatında ülkelerin payları (2021/22, %)

Kaynak: IOC, 2023.

2.5. Fiyatlar

2.5.1. Zeytinyağı Fiyatları

Dünya sızma zeytinyağı fiyatları; zeytinyağı üretim ve ticaretinde söz sahibi olan İspanya/Jaen, İtalya/Bari ve Yunanistan/Chania borsalarında şekillenmektedir. Zeytinyağı üretim ve ticaretinde öncü ülke olan İspanya’da sızma zeytinyağı borsa fiyatları, İtalya’dan daha düşüktür.

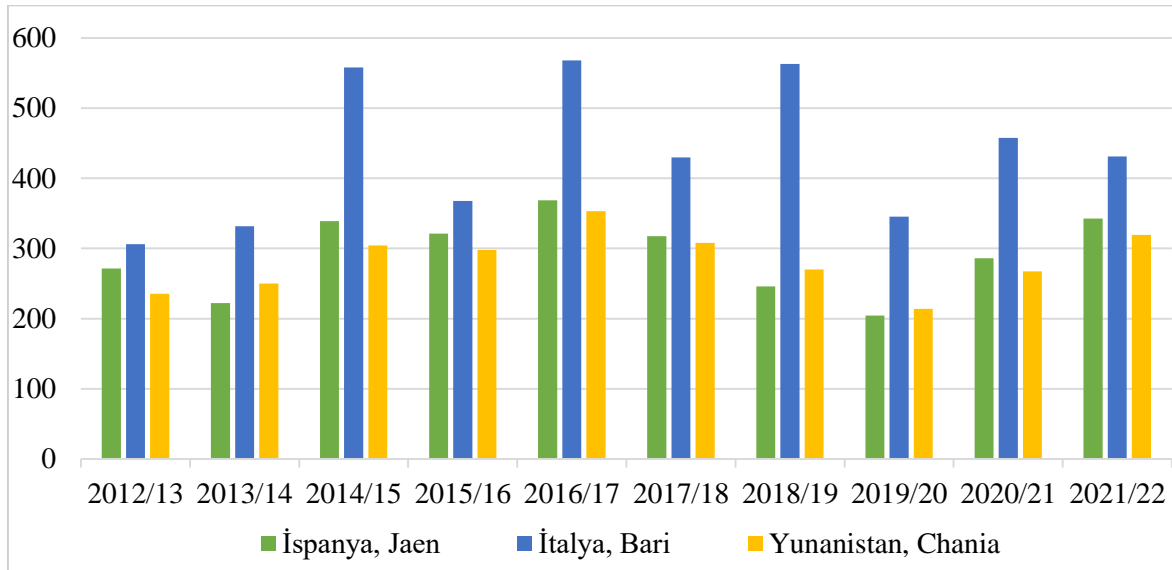
Sızma zeytinyağında 2021/22 pazarlama yılında bir yıl öncesine göre İspanya borsa fiyatları, %19,7 ve Yunanistan borsa fiyatları % 19,3 oranında artarken, İtalya borsa fiyatları ise %5,8 oranında azalmıştır.

Tablo 11. Dünya sızma zeytinyağı borsa fiyatları (€/100 kg)

	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
İtalya	306	332	558	368	568	430	563	346	458	431
İspanya	272	222	339	321	369	318	246	204	286	343
Yunanistan	236	250	304	298	353	308	270	214	268	319

Kaynak: IOC, 2023.

Grafik 10. Dünya sızma zeytinyağı borsa fiyatları (€/100 kg)

Kaynak: IOC, 2023.

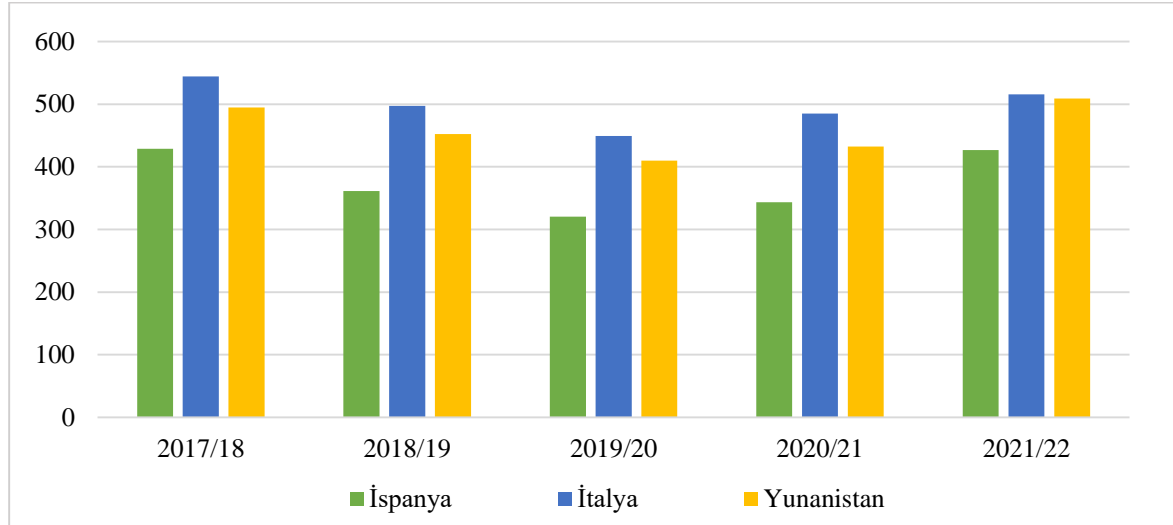
Dünya zeytinyağı ihracat fiyatları incelendiğinde İspanya’da %24, İtalya’da %6 ve Yunanistan’da %18 artış olduğu görülmektedir. Son beş yıllık dönemde zeytinyağında en düşük seviyedeki ihracat fiyatları İspanya’da oluşmuştur.

Tablo 12. Dünya sızma zeytinyağı ortalama ihracat fiyatları (€/100 kg)

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
İtalya	544,1	497,0	449,4	485,0	515,6
Yunanistan	494,9	452,3	410,1	432,4	508,9
İspanya	428,8	361,4	320,3	343,4	426,6

Kaynak: IOC, 2023.

Grafik 11. Dünya sızma zeytinyağı ortalama ihracat fiyatları (€/100 kg)

Kaynak: IOC, 2023.

2.5.2. Sofralık Zeytin Fiyatları

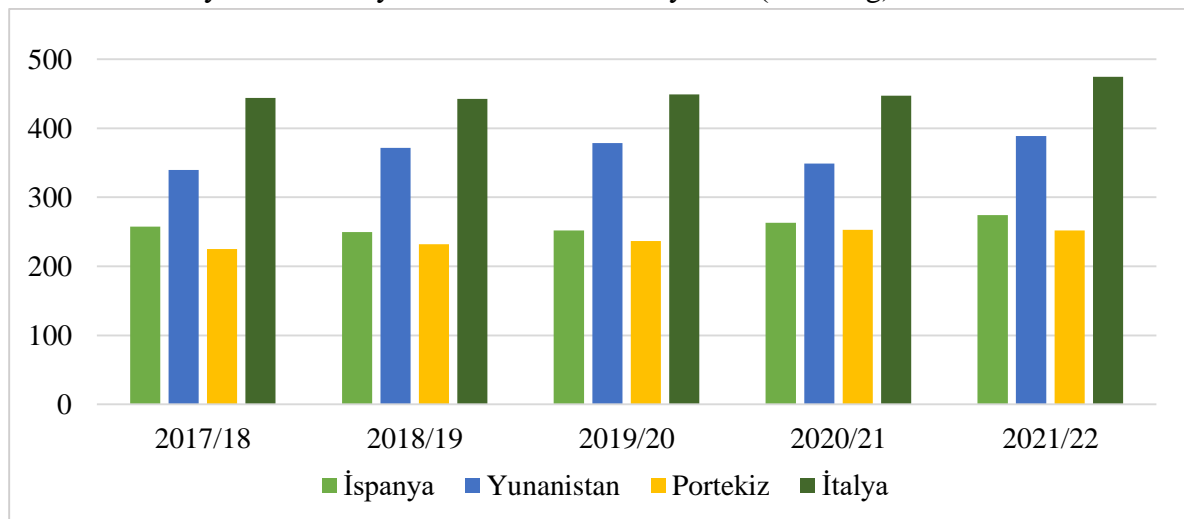
Dünya sofralık zeytin ihracat fiyatlarında, 2021/22 pazarlama yılında bir önceki yıla göre; İspanya'da %4,3 Yunanistan'da %11,3, İtalya'da %6,1 artış görülürken Portekiz'de ise %0,4 azalış görülmüştür. Son beş yıllık dönemde sofralık zeytin ihracat fiyatı seviyesi İspanya ve Portekiz'de daha düşük, Yunanistan ve İtalya'da daha yüksek seyretmiştir.

Tablo 13. Dünya sofralık zeytin ortalama ihracat fiyatları (€/100 kg)

	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22
İtalya	443,8	442,5	449,3	447,2	474,4
Yunanistan	339,8	371,5	378,8	349,1	388,7
İspanya	257,7	249,7	252,1	262,9	274,3
Portekiz	225	232,1	236,7	252,8	251,9

Kaynak: IOC, 2023.

Grafik 12. Dünya sofralık zeytin ortalama ihracat fiyatları (€/100 kg)

Kaynak: IOC, 2023.

3. TÜRKİYE'DE DURUM

3.1. Üretim

3.1.1. Zeytinlik Alanlar ve Dane Zeytin Üretimi

TÜİK verilerine göre; Türkiye’de 2022 yılında toplam 9 milyon dekar zeytinlik alan kaydedilmiştir. 2022 yılı için toplam zeytinlik alanların %74’ü yağlık zeytin ve %26’sı sofralık zeytin alanlarıdır. 2013 ile 2022 yılları arası dane zeytin alanında %9,1 artış görülmüştür. Zeytinlik alanlardaki artışı yağlık zeytin alanları ve sofralık zeytin alanları şeklinde incelediğimizde yağlık zeytin alanlarında %12,4 ve sofralık zeytin alanlarında ise %0,7 artış olduğu görülmektedir (Tablo 14).

Türkiye’de zeytin ağacı sayısı incelendiğinde 2022 yılında yaklaşık olarak 194,5 milyon adet zeytin ağacı bulunmaktadır. Toplam ağaç sayısının 163 milyon adedi meyve veren zeytin ağacı ve 31,5 milyon adedi ise meyve vermeyen zeytin ağacıdır. Diğer bir ifadeyle, zeytin ağaçlarının %84’ü meyve veren ve %16’sı meyve vermeyen ağaçlardan oluşmaktadır. 2013 ila 2022 yılları arasında toplam meyve veren zeytin ağacı sayısı %26 artmış, toplam meyve vermeyen ağaç sayısı ise %17 azalmıştır. 2013-2022 yılları arasında meyve veren sofralık zeytin ağacı sayısında ise %14, meyve veren yağlık zeytin ağacı sayısında ise %33 artış görülmüştür (Grafik 13).

Tablo 14. Türkiye’de zeytin alanları, ağaç sayısı, üretim ve verim durumu

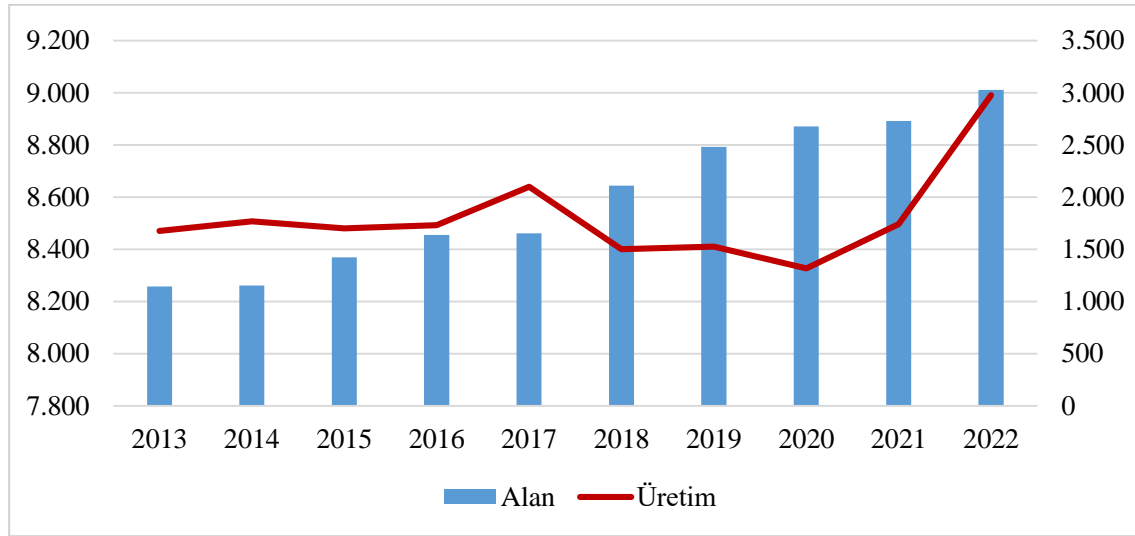
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Alan (bin da)										
Sofralık zeytin	2.309	2.200	2.236	2.263	2.265	2.100	2.341	2.335	2.303	2.326
Yağlık zeytin	5.949	6.060	6.133	6.193	6.196	6.545	6.450	6.536	6.589	6.685
Toplam	8.258	8.261	8.369	8.455	8.461	8.644	8.792	8.871	8.892	9.011
Ağaç sayısı (bin adet)										
M. veren/sofralık	45.236	4.5519	46.362	47.315	47.676	42.288	48.032	50.469	50.142	51.617
M. veren/yağlık	83.925	95.193	98.398	100.088	100.587	108.781	106.005	108.913	107.708	111.418
Meyve Veren Toplam	129.161	140.712	144.760	147.403	148.263	151.069	154.037	159.382	157.849	163.035
M. vermeyen/sofralık	10.463	9.908	9.482	8.653	8.552	8.681	10.002	9.338	8.965	8.923
M. vermeyen/yağlık	27.406	18.377	17.750	17.702	17.779	18.093	18.037	18.443	21.864	22.561
M. vermeyen Toplam	37.869	28.285	27.232	26.355	26.331	26.775	28.039	27.781	30.830	31.484
Toplam Ağaç Sayısı	167.030	168.997	171.992	173.758	174.594	177.844	182.076	187.163	188.679	194.519
Üretim (bin ton)										
Sofralık zeytin	390	438	400	430	460	427	415	513	556	938
Yağlık zeytin	1.286	1.330	1.300	1.300	1.640	1.073	1.110	803	1.183	2.038
Toplam	1.676	1.768	1.700	1.730	2.100	1.500	1.525	1.317	1.739	2.976
Verim (kg/meyve veren ağaç sayısı)										
Sofralık zeytin	9	10	9	9	10	10	9	10	11	18
Yağlık zeytin	15	14	13	13	16	10	10	7	11	18

Kaynak: TÜİK, 2023.

Zeytin ağacında periyodisiteden dolayı zeytin üretimi yıllara göre inişli çıkışlı bir grafik izlemekte ve üretime bağlı olarak bir yıl düşük bir yıl yüksek ürün alınmaktadır. 2022 yılında Türkiye genelinde olduğu gibi çoğu ilde üretimde 2013-2022 yılları ortalamasına göre yüksek rekolte gerçekleşmiştir. Bu yüksek rekolte 2022/23 pazarlama yılına etki edecektir.

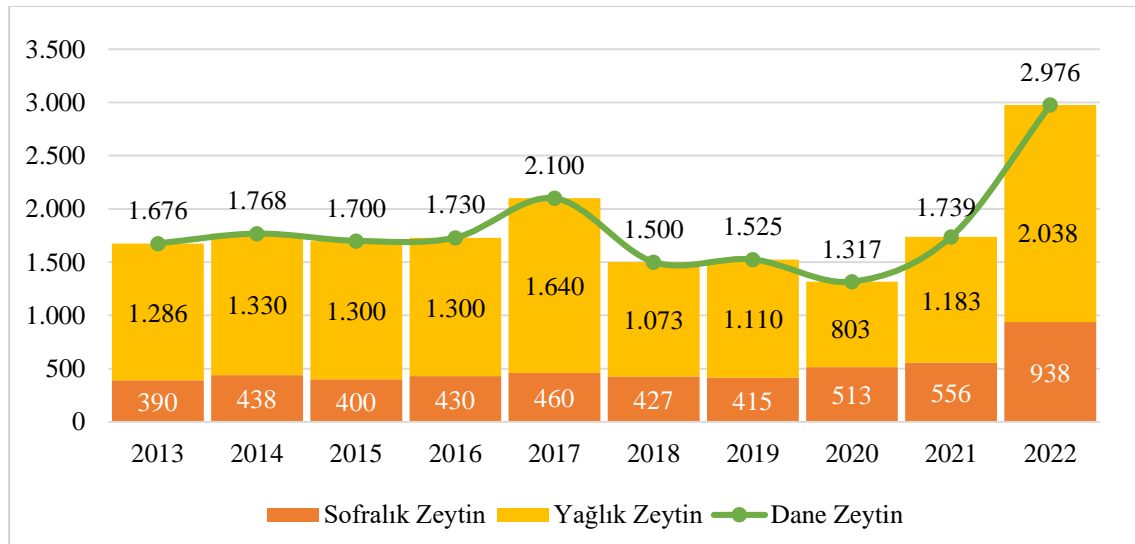
2022 yılında toplam 2,98 milyon ton dane zeytin üretimi gerçekleşmiş olup bunun 2 milyon tonu yağlık (%68,5) ve 98 bin tonu sofralık (%31,5) zeytindir (Grafik 14). Üretim yıllara göre dalgalanmalar gösterse de, dane zeytin üretimi zeytin alanlarındaki artışa paralel olarak artış eğilimindedir.

Grafik 13. Türkiye’de yıllara göre dane zeytin alanı ve üretimi (bin hektar/bin ton)

Kaynak: TÜİK, 2023

Grafik 14. Türkiye’de yağlık/sofralık zeytin üretimi (bin ton)

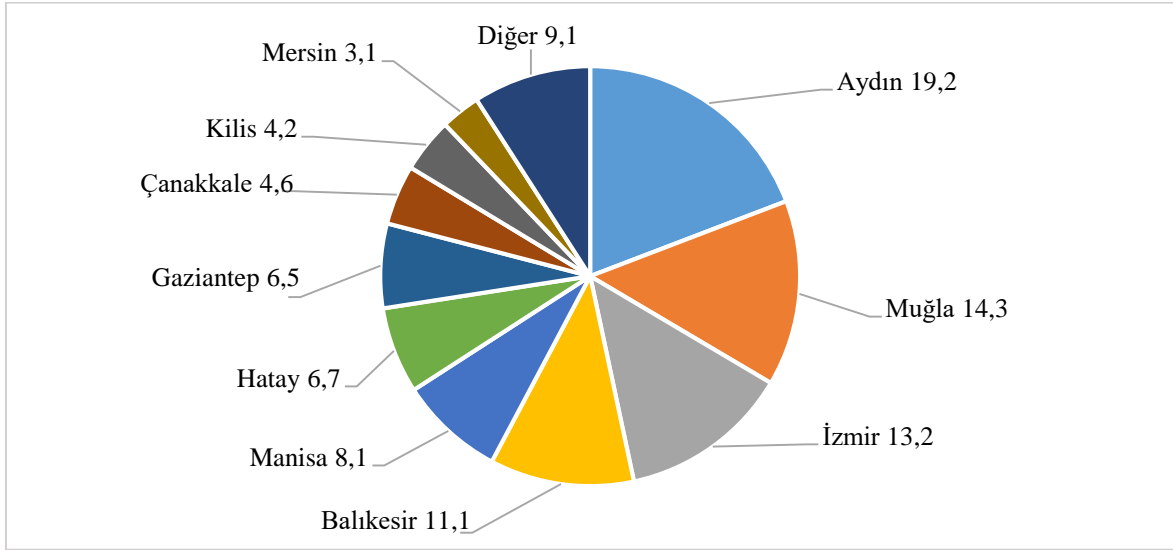
Kaynak: TÜİK, 2023

Son on yıllık dönemde zeytin verimi incelendiğinde zeytin ağacı başına ortalama olarak sofralık zeytinde 11 kg ve yağlık zeytinde ise 13 kg verim elde edilmiştir.

Yağlık zeytin toplu meyvelik alanlarında Türkiye genelinde son on yılda %12,4 artış gerçekleşmiştir. Türkiye yağlık zeytin toplu meyvelik alanlarının dağılımını 2022 yılı için

iller bazında incelediğimizde ilk beş il; Aydın (%19,2), Muğla (%14,3), İzmir (%13,2), Balıkesir (%11,1) ve Manisa (%8,1) olmak üzere Ege Bölgesi'nde (%65,9) yer almıştır (Grafik 15).

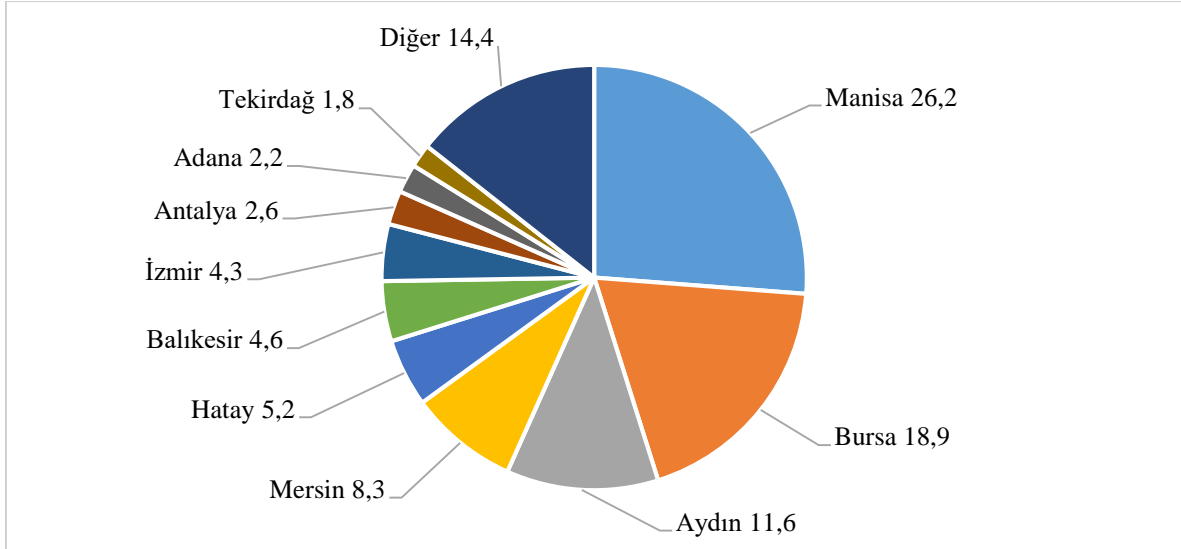
Grafik 15. Türkiye'de illere göre yağlık zeytin meyvelik alanları (2022, %)

Kaynak: TÜİK, 2023

Sofralık zeytin toplu meyvelik alanlarında Türkiye genelinde son on yılda %0,7 artış gerçekleşmiştir. TÜİK 2022 yılı verilerine göre Türkiye sofralık zeytin toplu meyvelik alanlarının dağılımı iller bazında incelendiğinde Manisa'nın %26,2, Bursa'nın %18,9, Aydın'ın %11,6, Mersin'in %8,3 ve Hatay'ın %5,2 pay aldığı görülmektedir (Grafik 16).

Grafik 16. Türkiye'de illere göre sofralık zeytin meyvelik alanları (2022,%)

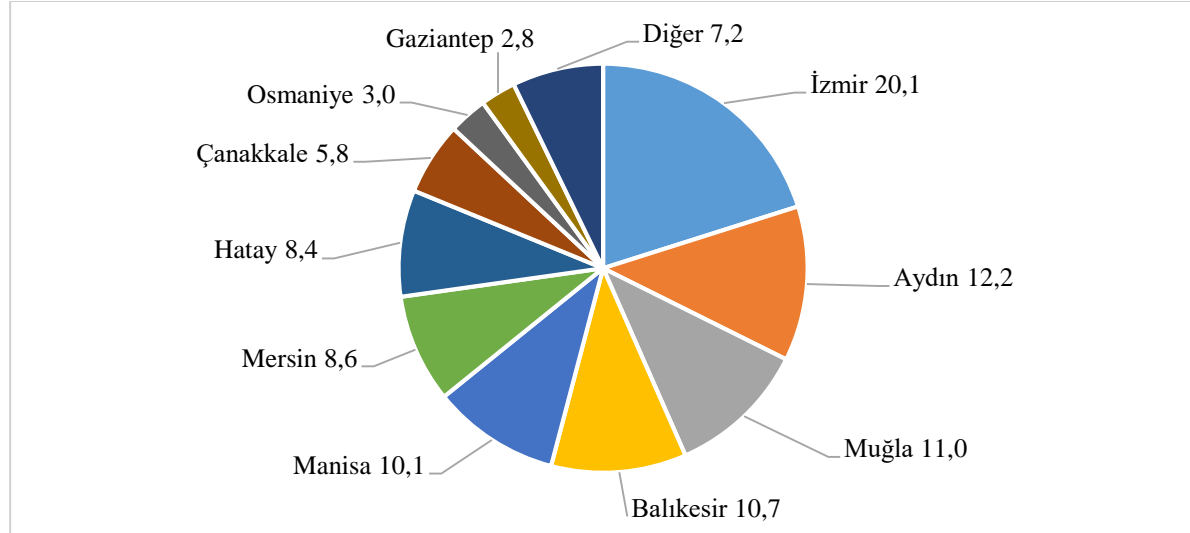
Kaynak: TÜİK, 2023

Tablo 15. Türkiye'de illere göre yağlık zeytin üretimi (bin ton)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İzmir	207	268	175	207	165	82	104	84	154	410
Aydın	274	222	244	210	392	169	311	76	229	249
Muğla	87	171	148	182	196	39	142	44	172	225
Balıkesir	85	120	61	156	221	83	122	108	142	218
Manisa	53	71	45	68	146	162	48	187	119	206
Mersin	101	79	120	100	105	59	75	30	74	175
Hatay	139	108	152	117	140	86	118	54	101	172
Çanakkale	68	94	67	106	62	37	32	40	29	117
Osmaniye	28	27	28	22	58	60	20	31	23	62
Gaziantep	116	27	100	9	15	64	16	54	31	57
Diğer	128	142	162	123	140	234	124	96	108	147
Türkiye	1.286	1.330	1.300	1.300	1.640	1.073	1.110	803	1.183	2.038

Kaynak: TÜİK, 2023

Grafik 17. Türkiye'de illere göre yağlık zeytin üretim payı (2022, %)

Kaynak: TÜİK, 2023

Yağlık zeytin üretimi Ege Bölgesi'nde yoğunlaşmıştır. Türkiye'de on yıllık ortalamaya göre en çok yağlık zeytin üretimi gerçekleşen iller sırasıyla Aydın, İzmir, Muğla, Balıkesir ve Manisa'dır. 2022 yılında illerin yağlık zeytin üretimindeki payları İzmir'de %20,1, Aydın'da %12,2, Muğla'da %11, Balıkesir'de %10,7 ve Manisa'da %10,1 olarak gerçekleşmiştir.

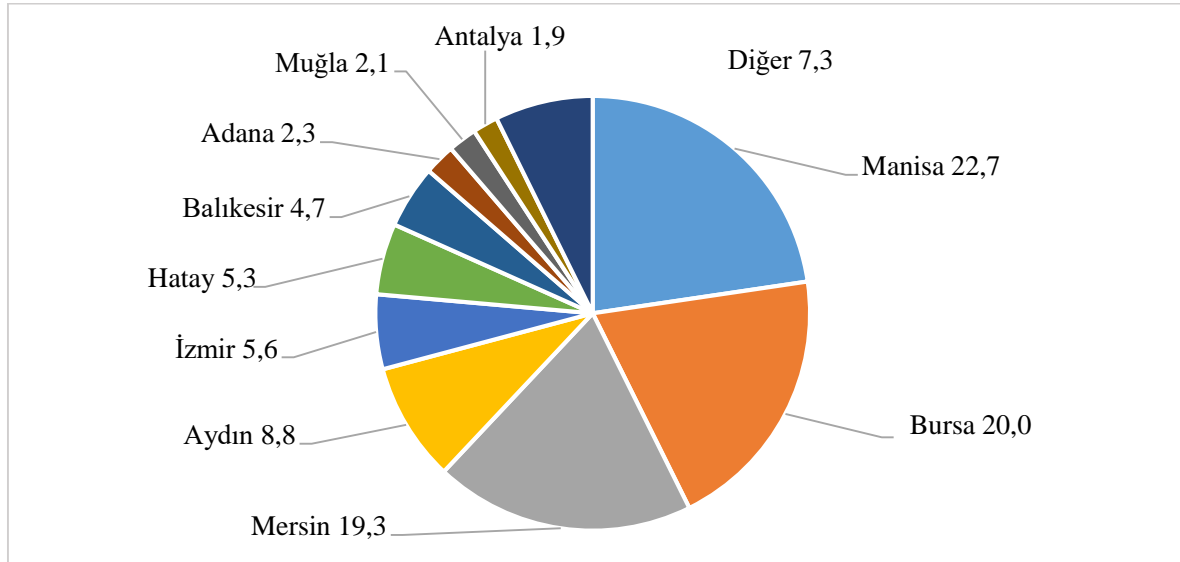
Sofralık zeytin üretiminde en çok pay alan iller on yıllık ortalamaya göre Manisa, Bursa, Aydın, Mersin ve İzmir'dir. 2022 yılında sofralık zeytin üretiminin yaklaşık %23'ünü Manisa, %20'sini Bursa ve %19'unu Mersin gerçekleştirmiştir.

Tablo 16. Türkiye'de illere göre sofralık zeytin üretimi (bin ton)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Manisa	76	94	65	115	121	148	88	167	150	213
Bursa	85	48	66	56	93	104	79	115	146	188
Mersin	36	35	51	43	37	11	23	33	30	182
Aydın	61	53	53	50	63	32	73	45	59	83
İzmir	13	33	17	23	25	20	12	11	15	52
Hatay	19	24	26	19	8	6	19	14	19	50
Balıkesir	11	24	16	25	33	26	42	23	36	44
Adana	8	14	12	12	5	6	6	2	4	22
Muğla	5	10	7	9	16	3	7	3	11	20
Antalya	18	22	15	13	4	4	8	12	9	18
Diğer	57	82	72	66	56	67	58	87	77	68
Türkiye	390	438	400	430	460	427	415	513	556	938

Kaynak: TÜİK, 2023

Grafik 18. Türkiye'de illere göre sofralık zeytin üretim payı (2022, %)

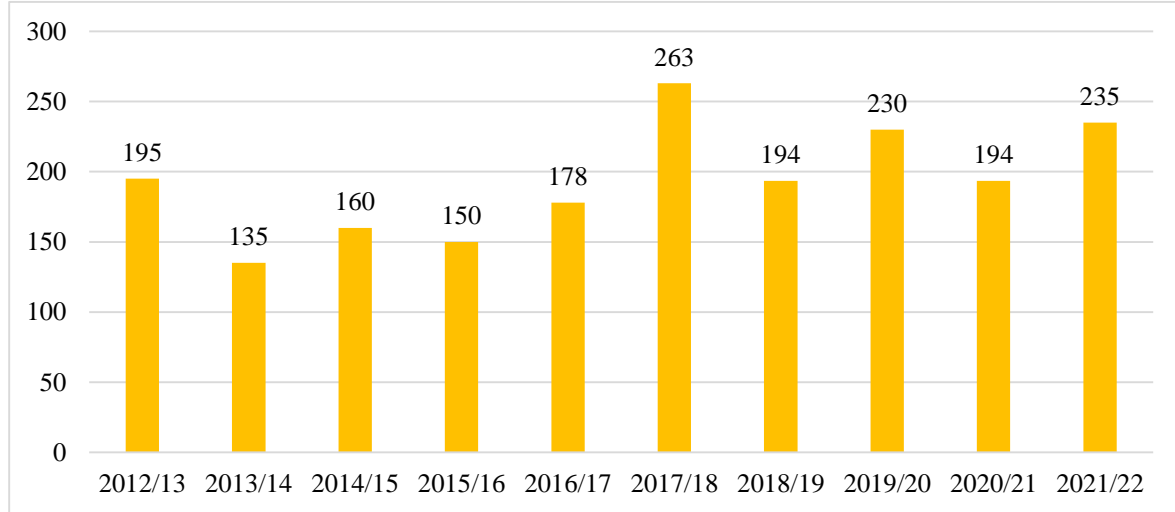
Kaynak: TÜİK, 2023.

3.1.2. Zeytinyağı üretimi

UZZK (Ulusal Zeytin ve Zeytinyağı) verilerine göre, Türkiye’de bulunan yaklaşık 1.200 adet zeytin sıkma tesisinin ortalama 70.000 ton/gün kapasitesi bulunmaktadır. Zeytinin periyodisitesi nedeniyle hammadde temininde sıkıntı yaşayan zeytinyağı fabrikalarında kapasite kullanım oranları ortalama %40-50 seviyelerindedir. Aydın, Muğla ve İzmir illeri Türkiye zeytinyağı üretiminin yaklaşık yarısını gerçekleştirmektedir.

Grafik 19. Türkiye’de zeytinyağı üretim miktarı (bin ton)

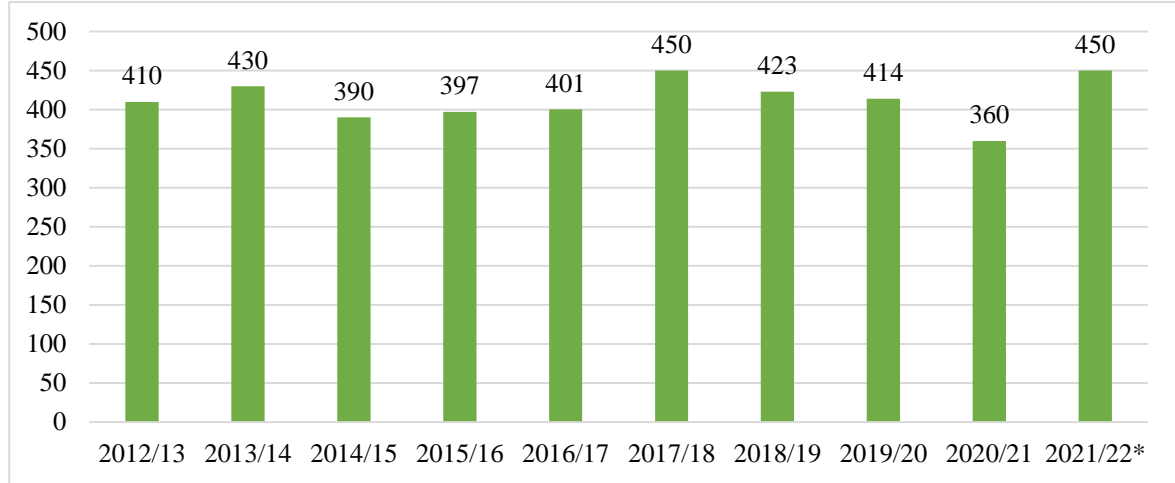

Kaynak: IOC, 2023

3.1.3. İşlenmiş Sofralık Zeytin Üretimi

Türkiye’de sofralık zeytin daha çok yeşil ve siyah olarak değerlendirilmektedir. Salamura, konserve, dondurulmuş veya geçici konserve edilmiş şekillerde işlenmektedir. Tüketimi ve dış ticareti çoğunlukta salamura şeklindedir. Sofralık zeytin üretimi ortalama 360-450 bin ton aralığında dalgalanma göstermektedir. 2021/2022 üretim sezonunda 450 bin ton üretim gerçekleşmiştir.

Grafik 20. Türkiye’de işlenmiş sofralık zeytin üretim miktarı (bin ton)

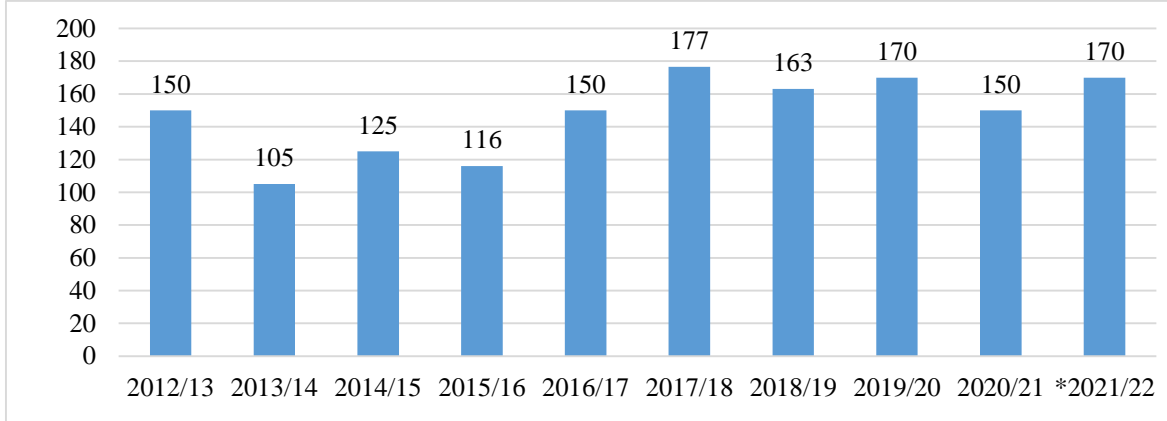
Kaynak: IOC, 2023 * Tahmin

3.2. Tüketim

3.2.1. Zeytinyağı Tüketimi

2020/21 sezonu verilerine göre IOC ve aynı zamanda AB üyesi olan İspanya (11,4 kg), Yunanistan (10,3 kg), İtalya (7,1 kg) ve Portekiz (5,8 kg) gibi üretici ülkelerde kişi başına zeytinyağı tüketimi 5 kg’ın üzerinde gerçekleşmiştir. IOC üyesi olan diğer ülkelerde kişi başına zeytinyağı tüketimi Cezayir’de 5,2 kg, Fas’da 3,7 kg, Tunus’da 2,5 kg ve Türkiye’de 1,8 kg’dır. IOC üyesi olmayan Suriye 6,8 kg, Avustralya ise 2,2 kg kişi başı tüketim ile öne çıkmaktadır. Türkiye kişi başı zeytinyağı tüketimi açısından dünya ortalamasının altında kalmaktadır.

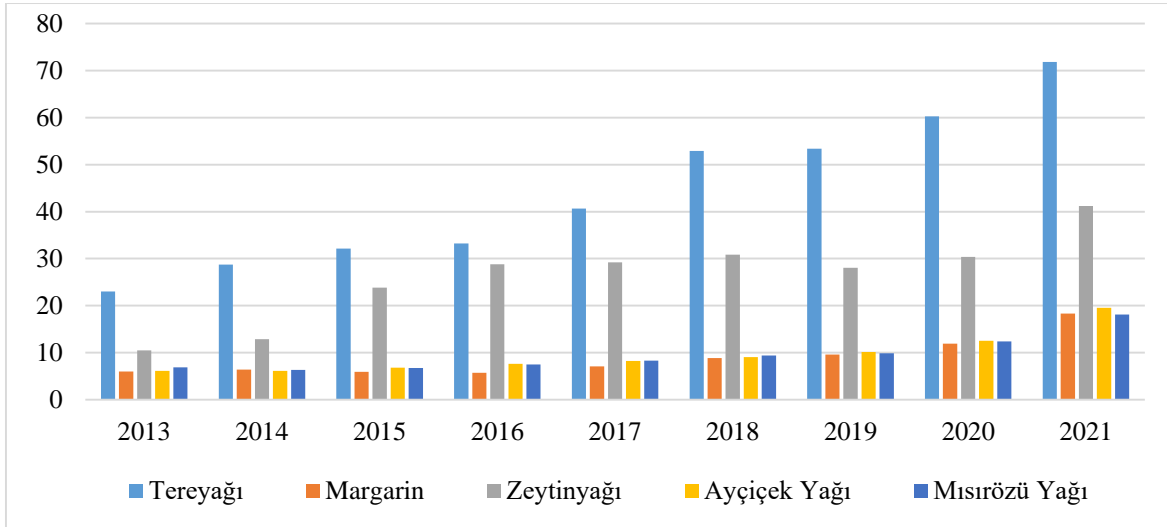
Grafik 21. Türkiye’de zeytinyağı tüketim miktarı (bin ton)

Kaynak: IOC, 2023 *Tahmin

Bununla birlikte, Türkiye’de zeytinyağı tüketici fiyatlarının diğer bitkisel yağlara kıyasla yüksek olması, yurt içi zeytinyağı tüketimini etkilemektedir. Türkiye’de daha çok yemeklik yağ olarak tüketilen ayçiçeği ve mısır yağlarının daha uygun fiyatlı olması nedeniyle, yurt içi talebi karşılayabilecek yeterli üretim bulunmasına rağmen yurt içi zeytinyağı tüketimi baskı altında kalmaktadır. Rakip ürünlerin fiyatları incelendiğinde; ayçiçeği, mısırözü ve margarin yağları fiyatları zeytinyağı fiyatının yaklaşık yarısı kadardır. Tereyağı ise zeytinyağına göre çok daha pahalıdır.

Grafik 22. Zeytinyağı ve rakip ürünlerin tüketici fiyatları (TL/kg)

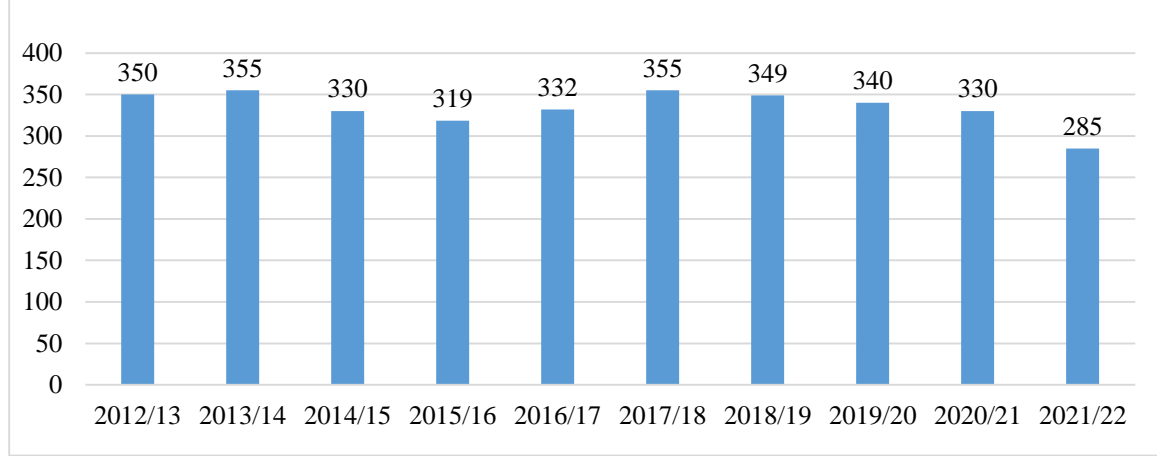

Kaynak: TÜİK, 2022

3.2.2. Sofralık Zeytin Tüketimi

Türkiye sofralık zeytin üretiminde dünyada üçüncü sırada bulunmaktadır. Dünya sofralık zeytin tüketiminde Türkiye’nin dünya sofralık zeytin tüketimindeki payı %10,5’dir. IOC verilerine göre 2020/21 üretim sezonunda ülkelere göre kişi başı sofralık zeytin tüketimine bakıldığında; Suriye 5,6 kg, Cezayir 6,2 kg, Mısır 5,5 kg, Türkiye 3,9 kg, İspanya 3,5 kg ve Peru’da 2,5 kg’dır.

Grafik 23. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin tüketimi (bin ton)

Kaynak: IOC, 2023

3.3. Dış Ticaret

3.3.1. Zeytinyağı İhracatı

Tablo 17. Türkiye’nin yıllara göre zeytinyağı ihracat miktarı (ton) ve değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saf zeytinyağı (150910, 2022 yılından sonra 150920, 150930 ve 150940)										
Miktar	42.336	15.771	11.403	19.030	33.554	41.897	31.261	31.056	38.243	63.869
Değer	140.888	62.878	52.557	67.271	133.406	157.441	90.905	81.186	116.795	230.721
Diğer zeytinyağı (150990)										
Miktar	49.844	7.382	5.098	10.033	22.934	29.851	22.668	22.628	16.958	29.396
Değer	153.992	26.708	20.504	35.452	89.758	103.533	52.292	48.110	53.363	107.721
Toplam										
Miktar	92.180	23.153	16.501	29.063	56.488	71.748	53.929	53.684	55.201	93.265
Değer	294.780	89.586	73.062	102.723	223.164	260.974	143.197	129.296	170.158	338.442

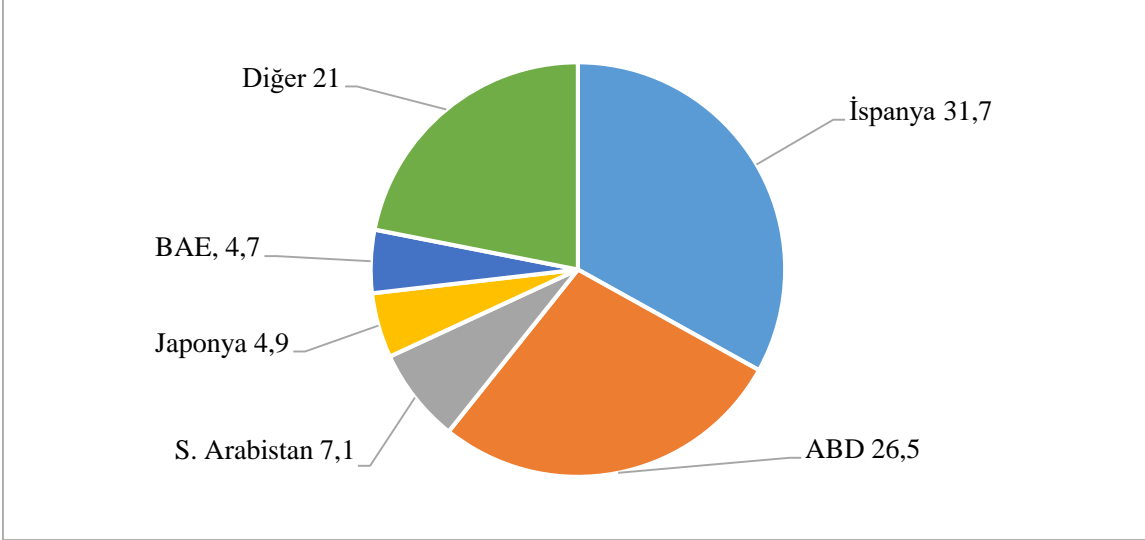
Kaynak: TÜİK, 2023. (Genel ticaret sistemine göre hesaplanmıştır).

2013-2022 yılları arasında zeytinyağı ihracat miktarına baktığımızda yıllara göre dalgalanma göstermekle birlikte artış eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz. 2022 yılında yapılan 93.265 ton ihracatın %68’i saf zeytinyağı ve %32’si diğer zeytinyağı (rafine ve riviera) olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’nin en çok ihracat yaptığı ülkeler İspanya, Amerika Birleşik Devletleri, Suudi Arabistan, Japonya, Birleşik Arap Emirlikleri’dir. Ancak geniş bir yelpazede ihracat gerçekleştirilmektedir.

İhracat işlemleri “Bitkisel Gıda ve Yemin İhracatında Sağlık Sertifikası Düzenlenmesi ve İhracattan Geri Dönen Ürünler İçin Uygulama Yönetmeliği” ve “Bitkisel Gıda ve Yemin İhracatında Sağlık Sertifikası Düzenlenmesi ve İhracattan Geri Dönen Ürünler İçin Uygulama Talimatına” göre yapılmaktadır. İhracatta öncelikle alıcı ülke kriterleri dikkate alınmakta, alıcı ülkenin özel bir talebi olmaması durumunda Türkiye’nin mevzuatı dikkate alınmaktadır.

Grafik 24. Türkiye'nin zeytinyağı ihracatı yaptığı ülkelerin payları (2022, %)

Kaynak: TÜİK, 2023

3.3.2. Zeytinyağı İthalatı

Türkiye'nin zeytinyağı ithalatına bakıldığında son dört yılda artış eğilimindedir. 2022 yılında yapılan 36.601 ton ithalatın %98'i saf zeytinyağı ve %2 si diğer zeytinyağıdır. Türkiye tarafından yapılan toplam ithalatın %99,8'i Suriye'den ham zeytinyağı olarak yapılmıştır.

Türk Gıda Kodeksi Zeytinyağı ve Prina Yağı Tebliği'ne uygun olması durumunda zeytinyağı ithalatına izin verilmektedir.

Tablo 18. Türkiye zeytinyağı ithalatı miktarı (ton) ve değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Saf zeytinyağı (150910 ve 2022 yılından sonra 150920, 150930 ve 150940)										
Miktar	212	794	7.912	12.936	5.315	10.729	33.216	41.907	27.465	36.528
Değer	789	2.825	25.943	39.183	20.329	29.663	58.363	70.497	67.213	101.182
Diğer Zeytinyağı (150990)										
Miktar	66	139	36	51	84	324	199	35	35	73
Değer	270	505	200	163	370	1.183	671	322	343	734
Toplam										
Miktar	278	933	7.948	12.987	5.399	11.053	33.415	41.942	27.500	36.601
Değer	1.059	3.330	26.143	39.346	20.699	30.846	59.034	70.819	67.556	101.916

Kaynak: TÜİK, 2023. (Genel ticaret sistemine göre hesaplanmıştır.)

3.3.3. Sofralık Zeytin İhracatı

Sofralık zeytin ihracatının %99'u salamura/konserve şeklinde, geriye kalanı ise sofralık zeytin taze/soğutulmuş ya da geçici konserve şeklinde yapılmaktadır. Yıllara göre sofralık zeytin ihracatı incelendiğinde ihracatın artış eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz. Son on yıllık dönemde Türkiye'nin sofralık zeytin ihracatı 69 milyon tondan 101 milyon tona yükselmiştir.

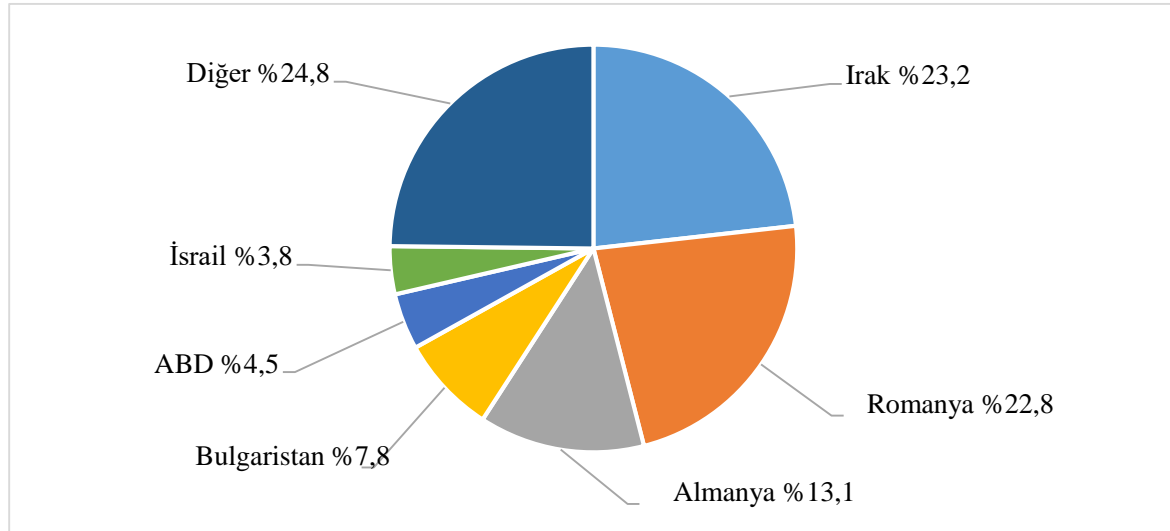
2022 yılında Türkiye'nin en çok sofralık zeytin ihracatı yaptığı ülkelere bakıldığında yaklaşık olarak Irak %23, Romanya %23, Almanya %13, Bulgaristan %8 ve A.B.D. %5 pay almıştır.

Tablo 19. Türkiye sofralık zeytin ihracat miktarı (ton) ve değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zeytin (taze/soğutulmuş) - 070992										
Miktar	61	129	108	48	49	109	472	169	246	528
Değer	132	272	267	83	105	169	753	114	206	488
Zeytin (geçici konserve) - 071120										
Miktar	131	54	8	12	14	42	104	96	462	564
Değer	243	88	25	33	35	128	181	139	473	478
Zeytin (salamura / konserve) - 200570										
Miktar	69.228	69.611	62.076	52.097	52.985	69.595	82.586	76.376	86.990	100.112
Değer	115.679	116.215	107.564	101.166	95.559	115.644	127.984	129.956	140.237	158.231
Toplam										
Miktar	69.420	69.795	62.192	52.157	53.048	69.747	83.162	76.641	87.698	101.204
Değer	116.054	116.574	108.856	101.282	95.699	115.941	128.918	130.209	140.916	159.198

Kaynak: TÜİK, 2023. (Genel ticaret sistemi verilerine göre hesaplanmıştır)

Grafik 25. Türkiye'nin sofralık zeytin ihracatı yaptığı ülkelerin payları (2022)

Kaynak: TÜİK, 2023

3.3.4. Sofralık Zeytin İthalatı

Türkiye'nin sofralık zeytin ithalatının son üç yılda artış eğiliminde olduğu söylenebilir. Türkiye tarafından yapılan toplam ithalatın %98,1'i Suriye'den geçici konserve formunda yapılmıştır.

Türkiye'de zeytin ithalatı yapılırken; 070992 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon (GTİP) numaralı zeytinler Zararlı Risk Analizi'ne (ZRA) tabi olup, ZRA sonuçlanmadan ülkemize ithalatına izin verilmemektedir. 071120 ve 200570 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyon (GTİP) numaralı işlenmiş zeytinler % 50 analiz sıklığına tabi tutulmaktadır.

Tablo 20. Türkiye'nin yıllara göre sofralık zeytin ithalat miktarı (ton) ve değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
070992 Zeytin (taze/soğutulmuş)										
Miktar	-	-	-	-	-	-	-	-	0	1
Değer	-	-	-	-	-	-	-	-	0	2
071120 Zeytin (geçici konserve)										
Miktar	33	1	2	471	-	-	-	2.111	2.804	3.696
Değer	86	3	2	256	-	-	-	1.059	1.533	1.951
200570 Zeytin (salamura / konserve)										
Miktar	1.215	607	660	713	338	272	1.141	907	354	72
Değer	2.488	1.164	1.305	1.440	796	613	1.686	1.267	546	236
Toplam										
Miktar	1.248	608	662	1.184	338	272	1.141	3.018	3.158	3.769
Değer	2.574	1.167	1.307	1.696	796	613	1.686	2.326	2.079	2.189

Kaynak: TÜİK, 2023. (Genel ticaret sistemin verilerine göre alınmıştır.)

3.4. Fiyatlar

3.4.1. Zeytinyağı Fiyatları

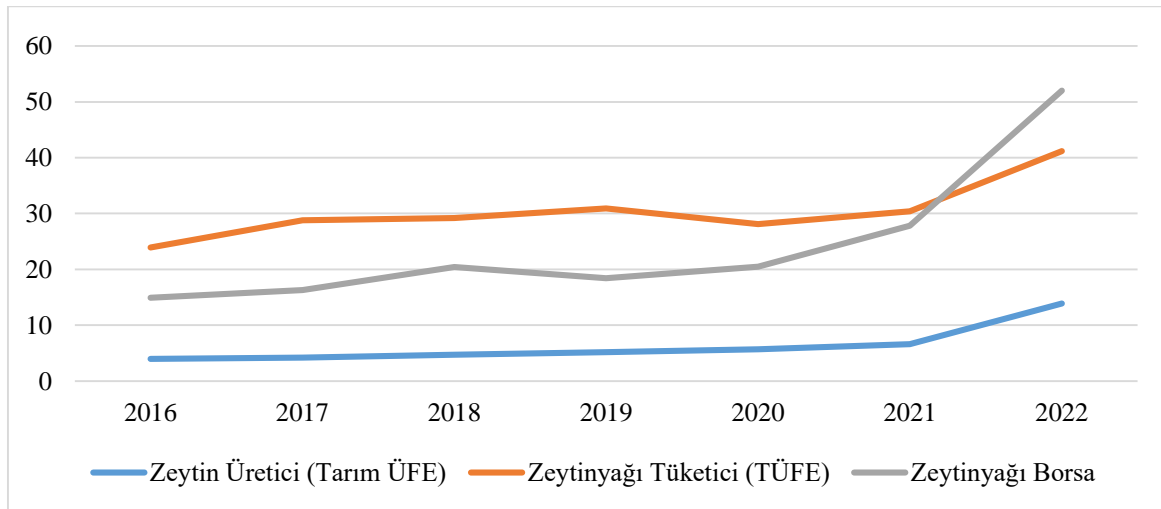
Zeytin üretici fiyatları 2016-2022 döneminde 4 TL/kg dan 13,9 TL/kg kadar yaklaşık 3,5 kat yükselmiştir. Aynı dönemde tüketici fiyatları 1,7 kat artarken borsa fiyatları da 3,5 kat artmıştır.

Tablo 21. Türkiye'de yıllara göre zeytinyağı fiyatları (TL/kg)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zeytin üretici	4,0	4,2	4,7	5,2	5,7	6,6	13,9
Zeytinyağı tüketici	23,9	28,8	29,2	30,9	28,1	30,4	41,2
Zeytinyağı borsa	14,9	16,3	20,4	18,4	20,5	27,8	52,0

Kaynak: TÜİK 2023, İzmir Ticaret Borsası 2023 (Yıllık tescil bülteninden çok işlem gören zeytinyağı natürel sızma (dökme) ürünün ortalama fiyatı alınmıştır.)

Grafik 26. Türkiye'de yıllara göre zeytinyağı fiyatları (TL/kg)

Kaynak: TÜİK 2023, İTB 2023 (Natürel sızma dökme zeytinyağının en çok işlem gördüğü ortalama fiyat alınmıştır.)

Borsada işlem gören zeytinyağı fiyatlarına bakıldığında 2022 yılında dökme olarak ham zeytinyağı 41,7 TL/kg, natürel sızma 52,0 TL/kg, rafine zeytinyağı 62,3 TL/kg ve riviera zeytinyağı 58,1 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

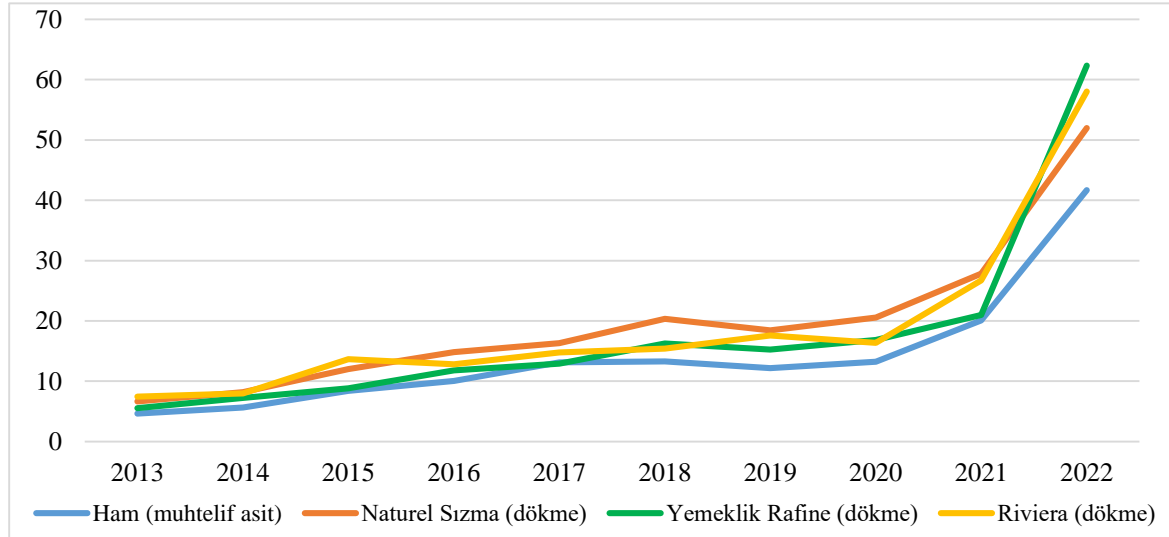
Tablo 22. Türkiye’de yıllara göre zeytinyağı borsa fiyatları(TL/kg)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ham (muhtelif asit)	4,7	5,7	8,4	10,1	13,1	13,3	12,2	13,3	20,1	41,7
Natürel Sızma (dökme)	6,7	8,2	12,0	14,9	16,3	20,4	18,4	20,5	27,8	52,0
Yemeklik Rafine (dökme)	5,5	7,2	8,8	11,8	12,9	16,2	15,3	16,9	21,0	62,3
Riviera (dökme)	7,4	8,0	13,7	12,8	14,8	15,4	17,6	16,4	26,7	58,1

Kaynak: İTB 2023 (Tescil verilerinden ilgili ürünün en çok işlem gördüğü ortalama fiyat alınmıştır.)

Türkiye’de zeytinyağı borsa fiyatları son on yılda incelendiğinde fiyatlardaki artışın özellikle son iki yılda daha belirgin olduğu Grafik 27’de görülmektedir. 2022 yılında borsa fiyatları bir önceki yıla göre yaklaşık olarak ‘Ham’ zeytinyağında %108, ‘Natürel Sızma’ zeytinyağında %87, ‘Yemeklik rafine’ zeytinyağında %197 ve ‘Riviera’ zeytinyağında %118 artış görülmüştür.

Grafik 27. Türkiye’de yıllara göre zeytinyağı borsa fiyatları (TL/kg)

Kaynak: İzmir Ticaret Borsası 2023 (Yıllık verilerden en çok işlem gören ürünün ortalama fiyatı baz alınmıştır.)

3.4.2. Sofralık Zeytin Fiyatları

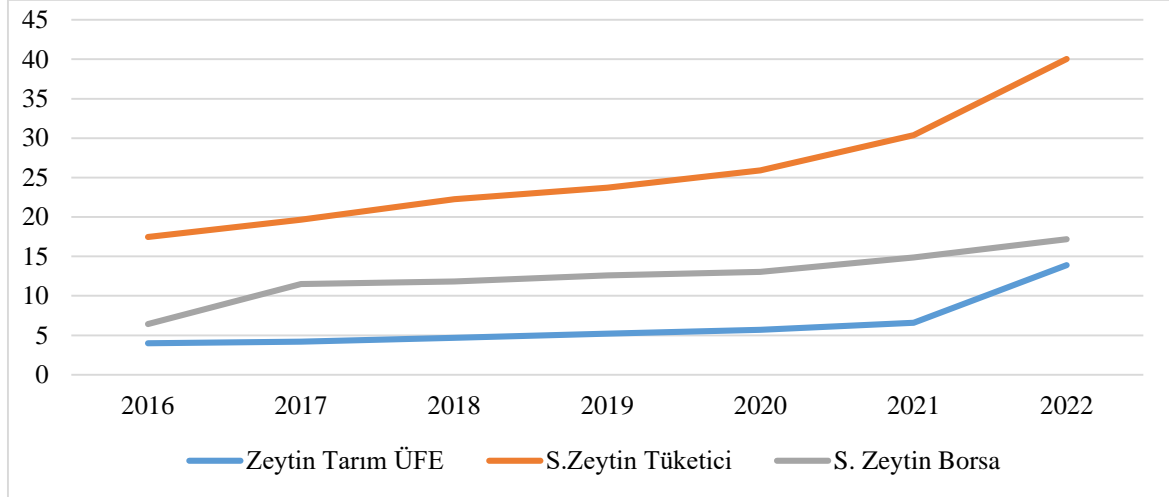
Zeytin üretici fiyatları artış eğiliminde olup, özellikle son iki yılda daha hızlı artış göstermiştir. 2022 yılında bir önceki yıla göre üretici fiyatları %110,6, sofralık zeytin tüketici fiyatları %31,58 ve sofralık zeytin borsa fiyatları %17 artış göstermiştir.

Tablo 23. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin fiyatları (TL/kg)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Zeytin Tarım ÜFE	4	4,2	4,7	5,2	5,7	6,6	13,9
Sofralık Zeytin Tüketici	17,5	19,7	22,3	23,7	25,9	30,4	40,0
Sofralık Zeytin Borsa	6,4	11,5	11,8	12,6	13,1	14,9	17,2

Kaynak: İzmir Ticaret Borsası 2023 (Yıllık verilerden en çok işlem gören ürünün ortalama fiyatı baz alınmıştır.)

Grafik 28. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin fiyatları (TL/kg)

Kaynak: İzmir Ticaret Borsası 2023 (Yıllık verilerden en çok işlem gören ürünün ortalama fiyatı baz alınmıştır.)

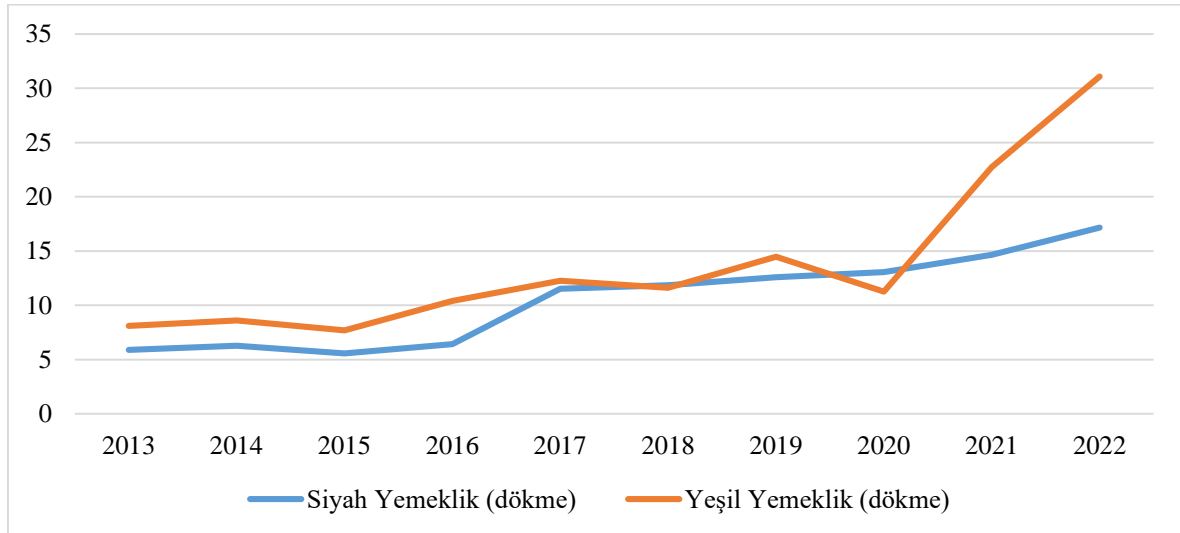
Tablo 24. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin borsa fiyatları (TL/kg)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Siyah Yemeklik (dökme)	5,9	6,3	5,6	6,4	11,5	11,8	12,6	13,1	14,7	17,2
Yeşil Yemeklik (dökme)	8,1	8,6	7,7	10,4	12,3	11,6	14,5	11,3	22,7	31,1

Kaynak: İzmir Ticaret Borsası 2023 (Yıllık verilerden en çok işlem gören ürünün ortalama fiyatı baz alınmıştır.)

Sofralık zeytin borsa fiyatları yeşil ve siyah zeytin kategorisinde incelendiğinde, son iki yılda yeşil zeytin fiyatları, siyah zeytin fiyatlarına göre daha yüksek artış göstermiştir. 2022’de bir önceki yıla göre siyah yemeklik (dökme) zeytinde %17, yeşil yemeklik (dökme) zeytinde ise %37 artış olmuştur.

Grafik 29. Türkiye’de yıllara göre sofralık zeytin borsa fiyatları (TL/kg)

Kaynak: İzmir Ticaret Borsası 2021 (Yıllık verilerden en çok işlem gören ürünün ortalama fiyatı baz alınmıştır.)

3.5. Destekler ve Pazar Yapısı

Sofralık zeytin de, zeytinyağı da ham (dane) zeytinin işlenmesi sonucunda elde edilmektedir. Üretim aşamasında çoğu zaman ekonomi, ürün ve pazar koşullarına göre yağlıktan sofralığa sofralıktan yağlığa dönüşebilmektedir. Zeytin üreticisi bu her iki ürünü, koşulların izin verdiği ölçüde ve oranda yapabilen bir yapıdadır. Ancak gıda işletmeleri kayıt sisteminde sadece sofralık zeytin ya da sadece zeytinyağı işletmesi olarak yer almaktadır.

Sofralık zeytin üretimi yapan işletmeler siyah, yeşil, pembe, dolgulu zeytin ve zeytin ezmesi olarak üretimlerini aynı anda yapabilmektedir. Zeytinyağı üreten gıda işletmeleri sisteme “zeytinyağı üretimi (yağhaneler hariç)” ve “yağhaneler ve yağ dolumu” başlığı ile kayıt edilmektedir.

“Zeytinyağı üretimi başlığı altındaki gıda işletmeleri; üreticinin hasat ettiği zeytini veya üreticinin yağhanede sıktığı ya da yağhanelerden aldıkları ham zeytinyağını işleyip piyasaya ambalajlı olarak sunarlar. Yağhaneler ise; zeytin üreticisinin hasat ettiği zeytini, sıkma bedeli olarak belli bir miktar zeytinyağı veya ücret karşılığında zeytinyağına dönüştürüp üreticiye geri verme şeklinde faaliyette bulunurlar.

Zeytinyağına işlenme; özel yağhaneler ya da kooperatifler yolu ile gerçekleşir. Zeytinyağı satışları, üretici tercihinin göre yağhanede yapılabileceği gibi, tüccar, kalkınma kooperatifleri ya da tarım satış kooperatiflerine yapılabilmektedir. Doğrudan tüketime uygun olmayan zeytinyağları zeytinyağı rafine fabrikalarında işlenerek rafine zeytinyağı olarak satılır. Üreticilerin kendisi ya da özel işletmeler vasıtası ile işlenen sofralık zeytinler de aynı sistemde tüketiciye ulaşmaktadır.

Türkiye’de zeytincilik sektöründe en önemli ve sektörün lokomotifi konumunda iki önemli kooperatif vardır; bu kooperatifler Marmarabirlik ve Tariş’tir. Marmarabirlik; Marmara Bölgesi’nde 8 kooperatifi ve yaklaşık 30 bin üretici ortağı ile faaliyet göstermekte ve daha çok sofralık zeytinde uzmanlaşmıştır. TARIŞ, Zeytin ve Zeytinyağı Tarım Satış Kooperatifleri, daha çok zeytinyağında uzmanlaşmış olup, Ege Bölgesi’nde 31 adet kooperatif ve yaklaşık 21 bin çiftçi ortağı ile faaliyetlerine devam etmektedir.

Ayrıca, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’na göre kurulan 61 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi de zeytin ve zeytinyağı işlemektedir. Türkiye zeytin ağacı varlığı ve bölgesel dağılımı dikkate alındığında bu kooperatiflerin sayısı yeterli olmamaktadır.

Türkiye’de zeytinyağı işletme tesisleri zeytin üretimi yapılan bölgelere yakın konumlanmıştır. Türkiye’de zeytin ağacı sayısının artırılmasına yönelik teşviklerle zeytin üretiminde de artış gözlenmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı’nca 2022 yılında zeytine verilen destek biçimleri ve bunlara verilen destek miktarları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Zeytinyağı Fark Ödemesi Desteği: 1998 yılından bu yana zeytinyağını üreterek satışını yapan üreticilere kilogram başına destekleme yapılmaktadır. ‘Havza Bazlı Destekleme Modeli’ kapsamında havzasında yer alması koşuluyla üretilen zeytinyağına 0,80 TL/Kg destekleme primi ödenmektedir.

Dane Zeytin Fark Ödemesi Desteği: 2019 yılından itibaren dane zeytin üretimi yapan üreticilerimizi desteklemek amacıyla Havza Bazlı Destekleme Modeli kapsamında

havzasında yer alması koşuluyla üretilerek satışı gerçekleştirilen dane zeytine 0,15 TL/kg destekleme primi ödenmektedir.

Geleneksel Zeytin Bahçelerinin Rehabilitasyonu Desteği: 2016 yılında başlatılan uygulama ile geleneksel zeytin yetiştiriciliğinin yapıldığı alanlarda, verim ve kalitenin artırılması amacıyla zeytinlik alanın en az 1/5'inde gençleştirme budaması yapan üreticilere budama yapılan alan üzerinden 100 TL/da destek sağlanmaktadır.

Sertifikalı Fidan Desteği: 2005 yılında başlatılan destekleme uygulaması kapsamında yeni tesis edilen kapama modern bahçe tesislerine sertifikalı fidan desteği verilmektedir. Destek uygulaması sertifikalı fidan kullanarak bahçe tesisinde 280 TL/da, standart fidan kullanarak bahçe tesisinde 100 TL/da olarak uygulanmaktadır.

Organik Tarım Desteği: Organik tarım faaliyeti, Organik Tarım Kanunu ve Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'te belirtilen sınırlı ve kontrollü girdi kullanılan, kaynakların doğal ve sürdürülebilir şekilde kullanılması prensibine dayanan, izlenebilir, kontrollü ve sertifikalı bir tarımsal faaliyettir. Organik Tarım Desteği, 2. kategoride yer alan zeytin için ürün sertifikasına göre bireyselde 40 TL/da, grup sertifikasyonunda 20 TL/da olarak uygulanmaktadır. Türkiye'de zeytin üretiminin yaklaşık % 10'u zeytinyağı üretiminin ise %1'i organik olarak gerçekleşmektedir. Üretim alanı açısından en fazla organik zeytin yetiştirilen iller Aydın, Muğla ve İzmir'dir.

İyi Tarım Uygulamaları Desteği, ikinci kategoride yer alan zeytin için; ürün sertifikasına göre bireysel sertifikasyonda 40 TL/da, grup sertifikasyonunda 20 TL/da olarak uygulanmaktadır. Zeytin üretiminin %6'sı iyi tarım uygulamaları kapsamında üretilmektedir. Zeytinde iyi tarım uygulamalarının en yaygın olduğu iller arasında Balıkesir, Gaziantep ve Manisa yer almaktadır.

Mazot ve Gübre Desteği; Zeytin ürününe yönelik olarak 17 TL/da mazot, 8 TL/da gübre ve organik tarımda 20 TL/da organomineral gübre kullanım desteği sağlanmaktadır.

Küçük Aile İşletmesi Desteği: Küçük aile işletmelerinin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla 2016 yılından itibaren, işletme büyüklüğü 5 dekar veya altında yetiştiricilik yapan üreticilere 100 TL/dekar destek verilmektedir.

Biyoteknik Mücadele Desteği: Bitkisel üretime zararlı olan organizmalara karşı biyoteknik mücadele 40 TL/dekar destek sağlanmaktadır.

Toprak Analizi Desteği: Asgari 50 da ve üzeri tarım arazilerinde 40 TL/numune olarak destek verilmektedir.

Zeytinyağı için devam eden destekleme ödemeleri, 2017'den itibaren geleneksel zeytin bahçelerinin rehabilitasyonu desteği, fidan kullanımı destekleri ve 2020 yılında başlatılan dane zeytin desteğiyle çeşitlilik kazanmıştır (Tablo 24).

Lisanslı Depolarda Muhafaza Edilen Zeytin ve Zeytinyağında;

Kira desteği 15 TL/ton/ay (kira desteği dönemi siyah ve rengi dönük zeytin için 1 Kasım-31 Aralık, yeşil zeytin için 1 Eylül-31 Aralık, zeytinyağında yıl boyunca), en fazla 30 tona kadar 25 TL/ton nakliye desteği ve 15 TL/analiz desteği sağlanmaktadır.

Tablo 25. Türkiye’de yıllara göre zeytin ve zeytinyağına verilen destekler

Destek Şekli	Birim	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dane zeytin fark ö.	kr/kg							15	15	15	15
Zeytinyağı fark ö.	kr/kg	70	70	80	80	80	80	80	80	80	80
Geleneksel zeytin bahçeleri r.	TL/da					100	100	100	100	100	100
Z. Fidan kullanımı/Standart	TL/da					100	100	100	100	100	100
Z. Fidan kullanımı/Sertifikalı	TL/da					280	280	280	280	280	280
Mazot	TL/da					9	10	15	15	17	63
Gübre	TL/da					4	4	4	4	8	21
Küçük işletmeler	TL/da					100	100	100	100	100	100

Kaynak: Resmi Gazete, Bitkisel Üretim Destekleme Tebliğleri, çeşitli yıllar.

TARSİM Desteği; Tarım Sigortaları kapsamında poliçe bedelinin %50’sini Devlet karşılamaktadır.

Kırsal Kalkınma Destekleri Kapsamında Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımlar ve Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarının Desteklenmesi; Tarımsal ürünlerin işlenmesi, kurutulması, dondurulması, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlara %50 hibe desteği sağlanmaktadır.

IPARD Programı; Program kapsamındaki 27 ilde “bitkisel üretimin çeşitlendirilmesi, bitkisel ürünlerin işlenmesi ve paketlenmesi başlığı altında %55-65 arasında değişen hibe oranlarında yatırım desteği sağlanmaktadır.

Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılması; T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullandırılmasına İlişkin Karar kapsamında zeytin bahçe tesislerine yönelik olarak (yatırım ve işletme kredisi), ayrıca modern basınçlı sulama sistemi tesislerinde (yatırım kredisi) %75-100 arasında değişen oranlarda faiz indirimli kredi kullandırılmaktadır.

Tarım ve Orman Bakanlığı’nın zeytin hasat makinelerine verdiği desteklerin de olumlu etkisiyle zeytin sıkma tekniklerinin ve rafine zeytinyağı işleme fabrikalarının modernleşmesi ve kapasitelerinin artması zeytinyağı üretimini olumlu etkilemektedir.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Dünya zeytin alanları ve üretimi yıllara göre artış eğilimindedir. Zeytin üretimi; zeytin ağacının ekolojik isteklerinden dolayı başta Akdeniz olmak üzere belirli bölgelerle sınırlı bir durumdadır. Dünyada zeytinyağı tüketimi fark edilir ölçüde yaygınlaşmaktadır. Zeytin ve zeytinyağında üretici ülke konumunda bulunan Türkiye’nin dünyada öncü konuma geçebilecek potansiyeli vardır. Bunun için verimi yüksek, kaliteli, markalı, düşük maliyetli, katma değeri yüksek ürünler üretmek ve etkin şekilde pazarlamak gerekir.

Zeytin alanları, zeytin kanunu, tarım kanunu gibi değişik yasalarla koruma altındadır. Ancak, bazen yapılan anlık mevzuat değişiklikleriyle zeytinlik alanlar tarım dışı kullanıma açılabilir. Türkiye’de zeytincilik faaliyeti ikinci ve üçüncü sınıf tarım alanlarında yoğunlaşmıştır. Ancak iklim değişikliğinden dolayı kuraklığa dayanıklı özelliğe sahip olan zeytin ağaçlarının korunması sürdürülebilirlik, çevre ve ekolojik denge açısından çok önemlidir.

Zeytin üretim bölgelerinin hava ve toprak şartları ile uyumlu çeşitlerden dikim yapılmasının desteklenmesi gerekmektedir. Son on yılda Türkiye'nin meyve veren zeytin ağacı sayısı 129 milyondan 163 milyona çıkmıştır. Ancak ağaç başı verimlilik çok düşük kalmaktadır. Yaşlı zeytin ağaçlarının gençleştirilmesi aşamasında oluşacak gelir kaybının önlenmesi ve çiftçinin ürün kaybı yaşadığı yıllarda desteklenmesi, üretim ve verimde orta vadede büyük katkılar sağlayabilecektir. Girdi maliyetlerinin düşmesi gerek üretici gerekse tüketici açısından büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de zeytinyağı sektöründe gelişme potansiyelinin olduğu, son yıllarda olumlu gelişmelerin yaşandığı, fakat bu haliyle de üretimde öncü (İspanya, İtalya) ülkelerle üretim, ürün kalitesi, markalaşma, ihracat yönlerinden aynı düzeyde olmadığı değerlendirilebilir.

Türkiye'nin zeytinyağı sektörüyle ilgili yaşamakta olduğu temel sorunlardan biri, periyodisite nedeniyle zeytinyağı fabrikalarındaki kapasite kullanım oranı düşüklüğüdür ve bu sorun Türkiye'de söz konusu ülkelere göre daha büyük boyutta yaşanmaktadır.

Sektörün gelişmesi, diğer ihracatçı ülkelerle dış piyasada rekabet edebilme, hammaddenin sürekli ve kaliteli bir şekilde muhafazası ve temin edilmesi gereklidir. Zeytinyağının özellikle üreticiler tarafından uygun olmayan koşullarda saklanması zeytinyağı kalitesini etkilemekte ve ekonomik kayıplara da neden olmaktadır. Benzer şekilde sofralık zeytinin hijyen olmayan yerlerde depolanması ekonomik kayıplara neden olmakta ve sağlık açısından da risk oluşturmaktadır. Zeytin ve zeytinyağı için modern bir lisanslı depoculuk sisteminin geliştirilmesi gerekir. Zeytine yönelik lisanslı depoculuk yatırımlarının artırılması ve zeytinde sürdürülebilir üretim için periyodisitenin minimum seviyeye indirilmesine yönelik çeşitli çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir.

Türkiye'de zeytin sektöründe, zeytin üreticilerinin örgütlendiği en büyük iki kooperatif, Marmarabirlik ve Tariş'tir. Ege ve Marmara Bölgeleri'ndeki etkin olan bu iki örgütlenme şekli sayesinde, diğer bölgelere göre nispeten sorunlar daha azdır. Marmarabirlik ve Tariş'in faaliyet göstermediği üretim bölgelerinde çiftçi örgütlenmeleri yetersizdir. Bu durum elde edilen ürünün işlenmesi, depolanması, satış ve pazarlanmasında önemli sorunlara neden olmaktadır. Zeytinde uzman Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin sayısı ve özellikle pazarlamada etkinliği artırılmalıdır.

Ayrıca ürün maliyetleri, girdi fiyatlarındaki yükselme nedeniyle olumsuz etkilenmektedir. Zeytin yetiştiren ve zeytinyağı işleyen işletmelerin yapısal sorunlarının çözülmesi gerekmektedir. Üretimi, kaliteyi ve verimi arttırmaya teşvik edecek teknik uygulama ve teknolojilerin desteklenmesi ile üreticilerin dış piyasalarda rekabetini arttıracak şekilde prim desteklerinin verilmesi önemlidir. Ürün fiyatına ya da maliyete göre destekleme primi oranı düşük kalmaktadır.

Yurt içinde zeytin üreticisinin ekim yapmaktan vazgeçmesini, zeytinyağı üreticisinin ise alternatif yağların üretimine kaymasını engellemek için üreticilere kendi fiyatlarıyla uluslararası pazarda oluşan fiyatlar arasındaki farkın ödenmesinin veya dünya fiyatlarının takip edilerek dönemlik desteklerin artırılmasının sektör üretimine destek olacağı düşünülmektedir. Zeytinyağına verilen teşviklerin artırılmasıyla sektörün en büyük problemlerinden olan kayıt dışılığın azalabileceği de değerlendirilmektedir.

İşleme ve paketleme süreçlerinde de düzenli hammadde tedariği sorunu bulunmaktadır. Kalite ve fiyat sorunu cam ve teneke ambalajda da ortaya çıkabilmektedir.

Türkiye zeytinyağı ihracatında ilk dört ülke arasında olmasına rağmen, ihracat değerine bakıldığında, öncü ülke olan İspanya'nın oldukça gerisinde kalmaktadır. Türkiye'de zeytinyağı üretiminin önemli bir kısmı uluslararası ticarete konu olmakta ancak Türkiye'de zeytinyağı ihracatı daha çok katma değeri düşük nitelikteki ham yağ şeklinde yapılmaktadır. İhraç edilen yağ yetersiz oranda dış piyasada ambalajlı olarak satılmaktadır. İhracatı ambalajlı ve Türk zeytinyağı olarak tanıtabilmek ve daha çok bu şekilde ihraç edebilmek hedeflenmelidir. Zeytinyağı sektörünün üretimden tüketim aşamasına kadar bütün alanlarda uzun vadeli programlar çerçevesinde desteklenmesi önem arz etmektedir.

Zeytinyağında kayıt dışı ticaret de büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Sektörde ticaretin gerektirdiği kurallara uygun olarak markalı, ambalajlı ve kayıtlı üretici ve tüccar profili son yıllarda artsa da, kayıt dışı, markasız, uygun olmayan ambalaj ve depolama şartlarında faaliyet gösteren önemli bir kesim bulunmaktadır. Tağşişle yapılan yağ satışlarında zaman zaman artış görülmektedir.

Türkiye'de tarımsal ürünlerde İhracat İadesi Desteği'nin ihracatçı ülkelere göre düşük düzeyde olması dünya pazarlarında rekabetimizi azaltmaktadır. Bu desteğin AB ülkelerinde olan düzeye yakın olması gereklidir.

İhracatta toplam maliyetler içerisinde navlun (deniz yolu taşımacılığı yaparken, gemide taşınacak yüklerin bir yerden başka bir yere ulaştırılması için gemicinin ödemek zorunda olduğu ücret) giderleri önemli yer tutmaktadır. Yakın çevre ve komşu ülkelere kara yolu ile yapılan ihracatta fiyat açısından rekabet gücü elde etmek, ayrıca, ABD, Japonya, Çin, Hindistan, Avustralya gibi uzak ülkelere deniz yolu ile yapılan ihracatta ortaya çıkan yüksek taşıma bedellerinin karşılanmasına katkı sağlayacak şekilde navlun desteğinin kapsamının genişletilmesi önem arz etmektedir.

Türkiye'de zeytinyağı tüketimini arttırmak için, sağlık iksiri olan zeytinyağında tüketici teşvikleri vermek, etkili tanıtım kampanyaları düzenlemek gereklidir.

AB'nin Türkiye'ye uygulamakta olduğu zeytinyağı gümrük vergisinin sıfırlanması ya da AB'den zeytinyağı ithalatı için en az kotanın (100 ton) yükseltilmesi sektöre fayda sağlayacaktır.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Ülkelere göre dünya zeytinlik alanı (bin ha)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İspanya	2.504	2.507	2.516	2.351	2.522	2.555	2.579	2.602	2.624	2.623
Tunus	1.811	1.823	1.589	1.625	1.646	944	2.995	1.281	3.660	1.281
İtalya	1.125	1.147	1.157	1.148	1.145	1.142	1.142	1.139	1.146	1.129
Fas	968	922	947	1.006	1.008	1.021	1.045	1.073	1.069	1.104
Türkiye	814	826	826	837	846	846	864	879	887	889
Yunanistan	808	797	818	821	798	793	963	903	906	819
Suriye	696	697	697	695	692	692	693	693	696	693
Cezayir	329	348	383	407	424	433	431	432	439	440
Portekiz	347	352	352	351	356	358	361	378	381	380
Libya	241	252	253	225	243	245	229	239	238	236
Arjantin	129	77	122	119	87	142	109	115	116	124
Mısır	58	62	61	70	79	92	90	103	101	99
Lübnan	54	54	59	63	60	61	66	67	74	67
Ürdün	63	62	63	64	64	56	57	57	57	59
Filistin	56	46	46	56	59	56	37	111	47	41
Arnavutluk	36	38	40	42	39	45	46	47	48	49
Avustralya	45	42	29	37	38	53	38	36	20	48
İran	49	51	45	39	33	25	27	34	40	42
İsrail	34	34	34	34	34	34	34	34	34	28
S. Arabistan	0	0	0	0	0	30	30	23	31	32
Şili	15	18	20	20	20	22	22	22	22	21
Peru	13	16	17	17	17	21	22	22	22	28
Hırvatistan	18	19	19	19	18	19	19	19	20	20
Fransa	17	17	17	17	17	17	17	18	18	17
A.B.D	18	16	15	15	15	16	15	15	15	15
Kıbrıs	10	11	11	10	11	11	11	11	11	10
Meksika	7	7	4	3	5	3	5	5	8	9
K. Makedonya	6	6	6	6	5	5	5	6	6	6
El Salvador	5	5	5	6	5	6	6	5	6	6
Irak	5	5	5	2	2	3	3	8	8	8
Uruguay	3	3	3	4	5	5	7	7	3	5
Azerbaycan	2	2	2	2	3	3	3	3	4	4
Afganistan	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Slovenya	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Brezilya	0	0	0	0	1	1	1	1	2	2
Diğer	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dünya	10.288	10.265	10.164	10.113	10.301	9.759	11.977	10.395	12.761	10.338

Kaynak: FAO, 2023

Ek Tablo 2. Ülkelere göre dane zeytin üretimi (bin ton)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
İspanya	3849	9.276	4.560	5.948	7.083	6.549	9.820	5.965	8.138	8.257
İtalya	3018	2.941	1.964	2.733	2.038	2.598	1.954	2.194	2.207	2.271
Yunanistan	2764	1.752	2.592	2.908	2.755	2.838	2.765	3.240	-	-
Türkiye	1820	1.676	1.768	1.700	1.730	2.100	1.500	1.525	1.317	1.739
Fas	1316	1.182	1.573	1.144	1.416	1.039	1.561	1.912	1.409	1.591
Portekiz	430	652	455	723	476	876	739	939	735	1.376
Mısır	563	542	566	699	875	1.095	1.084	981	968	976
Cezayir	394	579	483	654	696	684	861	869	1.080	705
Tunus	963	1.100	376	1.700	700	500	1.617	700	2.000	700
Suriye	1050	842	392	913	668	850	665	844	781	566
S. Arabistan						291	358	358	365	382
Arjantin	361	217	342	335	248	400	304	321	321	341
Libya	185	186	181	163	176	175	172	174	174	173
Ürdün	156	128	156	201	116	145	125	215	169	172
Peru	93	58	152	38	56	80	189	191	174	147
Lübnan	70	106	114	133	158	158	145	145	160	144
Şili	74	91	103	120	114	130	126	127	130	130
Avustralya	99	94	66	85	87	123	90	86	48	116
İran	69	99	44	85	94	138	86	101	109	115
Arnavutluk	108	92	98	96	99	108	118	98	132	110
A.B.D.	145	151	86	162	150	174	49	152	61	92
İsrail	63	77	90	98	91	87	55	108	83	70
Filistin	114	61	61	87	88	88	59	178	77	68
Irak	20	24	25	8	9	10	12	35	34	33
Meksika	19	26	10	13	22	13	15	25	27	32
Fransa	30	29	13	35	18	18	26	24	30	28
Hırvatistan	51	34	9	28	31	29	28	33	33	24
Kıbrıs	13	13	17	13	10	19	20	26	22	17
Uruguay	6	6	4	14	5	7	3	20	2	17
K. Makedonya	13	13	12	12	13	12	12	12	12	12
El Salvador	10	10	11	11	11	11	11	11	11	11
Afganistan	7	7	7	7	8	7	8	8	8	8
Diğer	6	6	5	7	7	8	11	10	2.912	2.633
Dünya	17.878	22.067	16.336	20.874	20.049	21.362	24.585	21.628	23.729	23.054

Kaynak: FAO, 2023

Ek Tablo 3. Türkiye'de illere göre sofralık zeytin meyvelik alanı (2013-2022, da)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Manisa	604.242	598.307	650.623	653.460	644.055	579.413	592.978	559.479	592.738	610.198
Bursa	415.851	414.829	415.177	412.562	435.938	310.029	441.563	442.209	440.419	440.110
Aydın	327.088	249.613	253.554	257.788	253.430	260.098	259.688	258.838	262.379	268.994
Mersin	138.433	136.652	122.980	122.180	123.827	133.546	214.275	214.392	213.108	193.082
Hatay	100.267	83.887	92.011	95.661	90.891	112.585	121.403	117.655	117.827	120.170
Bahkesir	128.568	129.127	128.940	128.925	129.180	98.135	98.502	105.304	103.435	106.472
İzmir	102.047	102.884	103.397	106.569	105.174	108.831	101.624	100.159	93.997	100.682
Antalya	71.841	71.702	55.847	56.961	56.028	53.275	66.514	66.753	60.745	60.090
Adana	48.986	48.604	48.588	48.604	47.887	48.624	48.664	49.320	49.420	51.000
Tekirdağ	35.969	35.967	35.967	35.967	35.419	35.975	41.169	41.188	41.188	41.188
Muğla	27.829	23.448	24.869	35.709	34.526	35.735	36.250	34.596	38.356	38.476
K. Maraş	33.819	31.640	30.950	31.855	30.971	32.706	34.206	34.540	34.640	34.460
Osmaniye	77.669	77.180	79.624	85.663	85.802	80.132	72.271	77.186	32.882	33.793
Yalova	33.456	33.192	33.172	32.889	33.218	33.419	33.265	33.265	33.395	33.400
Kilis	12.164	12.381	12.381	12.381	14.340	26.562	27.562	29.284	29.894	30.581
Denizli	23.594	23.551	23.971	23.711	23.486	22.266	23.966	26.715	27.408	28.904
G. Antep	21.253	21.287	21.570	21.570	21.341	22.117	22.117	24.875	25.775	25.775
Ş. Urfa	17.245	17.409	13.985	13.936	13.725	15.816	16.521	18.530	19.465	19.884
Çanakkale	17.562	17.536	17.536	17.578	17.507	21.301	18.474	18.674	18.755	18.890
Mardin	18.389	18.339	18.515	18.493	17.450	17.841	17.705	25.413	18.380	18.403
Bilecik	16.607	16.206	15.496	16.440	16.466	16.656	16.511	16.768	16.828	16.133
Adıyaman	7.101	7.075	7.425	3.310	4.333	4.188	4.602	4.638	5.755	9.601
Karaman	16.708	16.732	16.964	17.081	16.949	17.200	17.905	17.625	8.120	8.150
Burdur	706	750	850	860	848	1.167	1.270	4.357	4.567	5.088
Sakarya	3.125	3.142	3.142	3.723	3.666	3.666	3.826	4.189	4.189	4.185
Eskişehir	1.451	1.942	1.942	1.962	1.981	1.901	1.901	1.901	1.851	1.940
Kocaeli	2.668	2.403	2.353	2.101	2.070	2.100	2.080	1.982	1.884	1.844
Sinop	1.099	1.094	1.094	1.066	1.045	1.061	1.061	1.061	1.085	1.040
Şırnak	1.559	1.556	1.521	1.455	1.122	1.140	1.190	1.224	1.266	786
Isparta	217	218	238	250	249	252	254	587	677	679
Artvin	827	816	767	771	790	804	806	806	861	611
Trabzon	560	560	560	560	550	559	559	559	559	559
Samsun	244	243	221	211	181	173	173	63	251	552
Ankara					219	225	225	225	225	225
Uşak	68	68	68	88	72	72	72	72	136	156
Kastamonu	150	139	138	165	158	135	135	134	54	154
Bartın	0	0	6	6	14	14	14	14	14	14
İstanbul										12
Tokat	10	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Ordu	15	14	14	2	2	2	2	2	2	2
Zonguldak	5	5	4	3	2	1	0	0		
TÜRKİYE	2.309.392	2.200.498	2.236.460	2.262.516	2.264.912	2.099.722	2.341.306	2.334.583	2.302.531	2.326.289

Kaynak: TÜİK, 2023

Ek Tablo 4. Türkiye'de illere göre yağlık zeytin meyvelik alanı (2013-2022, da)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aydın	1.218.235	1.290.116	1.291.095	1.294.934	1.282.169	1.282.836	1.286.887	1.283.081	1.281.117	1.282.717
Muğla	892.010	917.949	919.449	949.514	949.040	952.922	980.599	977.774	961.654	956.965
İzmir	878.110	870.732	872.229	870.620	865.582	863.411	863.615	865.934	842.773	879.306
Balıkesir	693.705	691.789	691.754	689.756	690.143	731.769	731.995	732.285	732.691	742.719
Manisa	311.800	315.403	327.672	338.354	345.889	454.285	462.834	523.749	534.782	542.778
Hatay	413.581	433.142	423.993	422.748	418.835	425.126	436.648	439.143	441.741	445.034
G. Antep	399.681	399.379	399.879	399.999	399.010	413.421	424.339	431.240	434.067	435.067
Çanakkale	304.059	303.854	303.957	304.557	304.889	303.367	307.257	308.060	307.695	308.215
Kilis	258.151	258.084	263.023	263.924	266.092	266.736	269.827	269.605	276.914	280.123
Mersin	242.097	241.104	256.823	258.573	260.908	266.993	208.908	210.605	212.626	204.105
Osmaniye	45.214	45.869	49.283	48.744	49.797	64.679	77.369	83.074	133.205	149.433
Antalya	93.486	93.182	110.725	109.290	110.028	118.220	116.938	120.857	121.520	130.412
K. Maraş	40.291	40.086	53.280	61.280	64.694	78.098	81.898	83.264	84.065	83.010
Adana	69.560	69.705	69.701	69.741	69.597	69.791	70.711	71.771	72.116	74.016
Ş. Urfa	42.726	42.653	50.663	53.994	54.885	49.980	52.328	51.282	51.411	53.145
Denizli	20.813	21.807	23.133	23.603	26.727	34.793	37.631	46.790	48.209	52.030
Adıyaman	12.334	12.199	12.798	17.852	20.490	20.525	22.407	22.811	25.854	27.542
Karaman	3.672	3.720	3.720	3.720	3.891	4.300	4.500	5.000	15.800	25.000
Sakarya	1.694	1.681	1.681	3.590	3.581	3.581	3.710	4.100	4.100	4.202
Şırnak	131	631	631	731	1.188	1.866	1.906	1.940	1.520	1.759
Mardin	1.194	1.185	1.350	1.330	1.456	1.699	1.700	1.740	1.775	1.720
Burdur	499	505	505	515	524	414	631	706	980	1.592
Bilecik										1.378
Edirne									1.000	1.000
Uşak	1.162	1.010	1.010	1.028	1.000	502	502	502	590	590
Tekirdağ	4.234	4.200	4.200	4.200	4.190	4.200	5.000	500	500	500
Artvin	101	100								250
Isparta	50	52	52	52	54	54	54	65	130	130
Eskişehir								42	92	92
Diyarbakır	71	70	70	45	45	45	60	60	160	83
Kocaeli	62	60	60	60	65	65	55	55	55	55
Sinop									4	4
Bursa					788	130.733				
Yalova	151	150	150	150	150	150	150	150		
TÜRKİYE	5.948.874	6.060.417	6.132.886	6.192.904	6.195.707	6.544.561	6.450.459	6.536.185	6.589.146	6.684.972

Kaynak: TÜİK, 2023

Ek Tablo 5. Türkiye'de illere göre sofralık zeytin üretim miktarı (2013-2022, ton)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Manisa	76.415	94.214	64.965	115.345	121.066	147.647	87.749	166.775	149.958	212.614
Bursa	85.371	47.811	65.629	56.325	92.706	104.081	79.059	115.072	146.477	187.692
Mersin	35.536	35.468	50.866	43.438	37.391	11.000	23.225	33.375	30.453	181.523
Aydın	61.131	52.589	53.462	49.581	63.182	31.985	73.195	45.179	58.931	82.931
İzmir	13.067	32.581	17.173	22.847	24.752	20.341	12.204	11.014	15.026	52.081
Hatay	19.417	23.582	25.935	19.130	7.640	5.500	18.635	13.684	19.073	49.652
Balıkesir	11.112	23.692	16.183	24.626	32.764	26.455	41.632	22.658	35.778	44.003
Adana	7.630	14.387	11.754	11.806	4.809	6.100	6.499	2.492	3.970	21.602
Muğla	5.241	9.671	6.988	8.722	15.929	2.998	7.426	3.269	10.989	20.044
Antalya	18.044	21.600	14.663	12.622	3.845	4.000	7.506	12.204	8.589	17.608
Osmaniye	23.138	28.365	25.998	33.506	6.678	5.500	10.000	31.703	10.500	15.116
Denizli	5.602	9.604	5.428	5.492	8.974	10.042	7.313	9.133	9.953	9.766
Çanakkale	3.445	10.731	4.458	6.363	7.703	7.750	5.215	2.723	5.858	8.541
Yalova	4.542	7.208	5.169	2.915	6.237	8.466	7.176	8.412	8.472	6.614
Tekirdağ	5.138	3.363	8.275	4.710	10.203	11.041	11.295	7.667	16.228	5.733
Mardin	2.399	2.986	2.232	1.460	2.282	2.743	3.209	4.610	4.960	4.278
G. Antep	3.171	1.238	4.379	477	1.603	6.501	2.250	2.981	1.505	3.189
Bilecik	1.281	5.071	3.944	2.127	2.833	2.785	2.826	2.996	2.997	3.054
Kilis	864	902	1.805	993	867	2.000	1.249	2.639	2.240	2.614
K. Maraş	1.285	2.573	2.405	768	587	1.001	750	5.348	4.507	2.414
Adıyaman	288	507	606	447	853	861	398	927	1.282	1.559
Ş. Urfa	718	957	1.241	581	650	1.551	1.545	1.532	1.510	1.466
Sakarya	1.431	2.553	1.961	2.129	2.347	2.143	1.096	1.170	1.130	861
Karaman	2.402	4.604	3.090	2.462	1.994	2.346	1.401	2.846	2.342	847
Burdur	64	118	79	60	71	98	90	589	591	600
Trabzon	414	424	280	164	649	581	584	589	589	469
Isparta	46	47	22	18	48	60	61	174	493	372
Kocaeli	290	550	465	398	427	379	384	352	389	290
Sinop	95	174	160	181	227	298	319	350	367	281
Artvin	206	180	163	140	227	213	213	213	217	160
Eskişehir	97	108	93	74	270	347	347	347	339	148
Samsun	55	69	60	44	74	74	77	35	43	36
Kastamonu	31	41	37	29	32	29	21	32	28	21
Şırnak	22	18	23	11	57	54	27	28	31	17
Uşak	0	0	0	0	14	13	13	13	8	10
Ordu	6	5	3	3	3	4	4	3	4	7
Tokat	4	5	3	3	3	5	5	5	6	4
Bartın	1	1	1	2	2	2	2	1	0	0
Zonguldak	1	3	2	1	1	1	0	0		
TÜRKİYE	390.000	438.000	400.000	430.000	460.000	426.995	415.000	513.140	555.833	938.217

Kaynak: TÜİK, 2023

Ek Tablo 6. Türkiye'de illere göre yağlık zeytin üretim miktarı (2013-2022, ton)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İzmir	207.146	268.019	175.008	206.663	164.756	82.415	104.273	83.861	153.888	409.732
Aydın	273.908	222.396	243.778	209.656	392.196	168.904	310.832	75.526	228.776	249.233
Muğla	87.180	171.280	147.627	181.919	196.180	38.700	141.570	43.808	171.539	225.075
Balıkesir	85.272	120.009	61.289	156.396	221.436	83.447	121.500	107.916	141.934	217.856
Manisa	52.787	71.276	44.743	68.265	145.666	162.422	47.563	187.494	119.202	205.541
Mersin	100.675	78.694	119.832	99.837	105.478	58.993	74.991	30.412	74.499	174.756
Hatay	139.002	108.065	151.768	116.770	139.554	85.501	117.568	53.528	100.918	171.626
Çanakkale	67.513	93.861	66.618	105.830	61.722	36.538	31.534	40.087	28.760	117.311
Osmaniye	28.398	27.025	27.801	22.478	57.886	59.500	19.997	31.089	23.480	62.078
G. Antep	116.015	27.497	99.540	9.213	15.435	63.500	15.750	53.735	31.496	56.990
Antalya	33.150	57.612	53.144	51.832	70.290	57.000	62.623	42.081	36.411	52.593
Adana	35.916	35.381	39.800	30.823	26.246	35.900	15.001	4.718	17.030	42.227
Kilis	36.437	24.993	41.904	20.380	9.146	50.500	24.749	20.425	21.760	19.769
Denizli	7.427	8.404	5.495	6.135	8.695	11.145	2.029	7.220	8.388	11.365
K. Maraş	4.131	4.377	8.329	2.642	10.751	21.500	8.747	11.644	13.490	5.365
Ş. Urfa	4.887	5.362	6.232	4.447	5.437	4.599	3.857	4.391	4.215	4.921
Karaman	1.035	1.464	939	759	510	577	597	796	1.315	4.724
Adıyaman	443	707	1.676	2.207	3.439	3.344	1.090	2.390	2.995	4.191
Sakarya	2.634	2.119	2.368	2.422	2.469	2.384	1.151	1.241	1.247	920
Mardin	441	420	384	261	416	403	402	443	461	342
Bilecik										287
Isparta	22	23	16	14	31	31	31	85	284	207
Burdur	373	360	286	205	200	152	169	228	235	193
Şırnak	0	0	0	1	115	121	175	177	180	178
Uşak	0	0	0	0	8	7	5	6	75	101
Tekirdağ	1.140	590	1.398	797	1.821	1.221	3.753	97	200	90
Artvin	40	36								84
Diyarbakır	0	0	0	31	32	32	32	18	23	12
Eskişehir								33	41	11
Kocaeli	5	4	8	10	8	6	5	5	5	5
Bursa					51	45				
Yalova	23	26	17	7	26	26	6	32		
TÜRKİYE	1.286.000	1.330.000	1.300.000	1.300.000	1.640.000	1.073.472	1.110.000	803.486	1.182.847	2.037.783

Kaynak: TÜİK, 2023

Ek Tablo 7. Türkiye'nin 2022 yılı ülkelere göre aylık zeytinyağı ihracat miktarı (ton)

Aylar	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Yıllık
150920 - Ekstra saf zeytinyağı (EU cat. 1)													
S. Arabistan	47	186	235	230	65	46	22	25	0	0	47	47	950
BAE	40	122	305	171	0	73	24	41	6	29	0	110	922
İsrail	24	24	83	35	87	134	65	130	130	0	0	0	712
Mısır	0	74	49	118	75	0	72	141	0	0	0	0	530
İspanya	81	0	0	65	0	0	0	2	211	0	116	0	474
İran	0	0	39	62	0	0	71	63	0	0	0	0	234
ABD	0	0	58	60	26	26	26	11	24	0	0	0	232
Katar	48	20	24	48	0	0	24	0	0	28	0	0	192
Ürdün	0	94	46	20	0	0	0	0	0	0	0	0	160
Kuveyt	9	0	23	25	0	18	24	0	0	0	4	19	122
Diğer	35	24	24	60	40	50	60	0	34	29	0	62	420
Ara Toplam	284	546	887	894	293	347	388	413	406	85	167	239	4.948
150930 - Saf zeytinyağı (EU cat. 2)													
İspanya	1.193	536	0	352	0	0	170	368	1.217	1.743	4.745	13.020	23.344
ABD	667	1.147	174	361	283	424	98	296	395	160	753	981	5.740
S. Arabistan	250	566	113	503	219	412	502	469	511	566	416	978	5.505
Japonya	118	147	561	430	373	302	489	471	228	376	208	479	4.181
İsrail	260	143	247	125	134	264	67	264	260	345	391	561	3.060
BAE	72	269	72	254	234	645	172	186	353	91	212	396	2.956
Ürdün	123	177	180	306	67	90	0	0	20	0	20	73	1.058
Kanada	66	52	210	20	60	70	10	134	180	92	88	72	1.054
İran	0	92	2	1	71	54	39	299	222	0	250	5	1.035
Avustralya	60	88	39	70	57	156	28	67	85	38	69	86	844
Mısır	50	319	25	49	140	71	37	92	0	0	24	19	825
Yemen	37	5	105	118	14	86	70	62	160	56	44	12	769
Rusya	3	87	6	20	85	6	90	190	41	33	86	115	761
Kuveyt	74	70	36	57	46	41	78	49	23	47	56	56	633
İtalya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	369	228	597
Almanya	57	56	63	84	58	37	31	56	34	31	48	16	571
Brezilya	14	26	26	114	28	91	14	0	9	35	0	52	409
Libya	164	29	47	80	17	0	2	6	3	1	0	22	371
G. Kore	43	55	9	9	54	21	5	112	0	13	42	5	367
Diğer	269	282	315	346	262	468	193	265	261	283	444	713	4.101
Ara Toplam	3.518	4.146	2.229	3.298	2.201	3.239	2.096	3.386	4.004	3.911	8.264	17.889	58.182
150940 - Diğer saf zeytinyağı (EU cat. 3)													
BAE	0	0	24	266	169	0	0	0	0	0	0	0	459
S. Arabistan	0	0	46	46	0	0	9	0	0	0	0	0	102
Romanya	0	0	0	90	0	0	0	0	0	0	0	0	90
Diğer	0	0	0	88	0	0	0	0	0	0	0	0	88
Ara Toplam	0	0	70	490	169	0	9	0	0	0	0	0	739
150990 Diğer zeytinyağı ve zeytinyağı fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)													
ABD	2.808	2.674	94	90	66	80	2.695	213	3.147	1.822	2.785	2.267	18.741
İspanya	168	120	0	0	191	0	242	405	430	806	1.103	2.282	5.746
Kotdivuar	44	128	0	0	0	0	0	171	86	170	84	86	769
İtalya	0	22	0	0	0	0	22	168	24	0	100	278	614
Irak	38	55	109	0	11	0	27	27	55	13	0	126	462
Japonya	30	21	34	0	0	68	7	39	81	25	1	38	346
Kanada	29	67	179	3	0	0	13	0	0	14	0	38	343
Güney Kore	0	122	0	0	19	42	0	62	0	0	0	42	287
Almanya	5	45	28	4	1	34	29	2	34	12	11	7	210
Fas	0	192	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	192
Diğer	132	106	170	123	46	258	44	133	93	106	264	209	1.681
Ara Toplam	3.256	3.553	614	220	334	482	3.078	1.223	3.949	2.967	4.347	5.373	29.396
G. TOPLAM	7.058	8.245	3.801	4.902	2.998	4.068	5.571	5.021	8.358	6.964	12.779	23.501	93.266

Kaynak: TÜİK 2023

Ek Tablo 8. Ülkelere göre zeytinyağı (GTİP 1509) ihracat değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İspanya	2.630.948	3.672.784	2.934.607	3.522.314	4.146.526	3.588.541	3.281.360	3.214.614	3.875.172	4.236.355
İtalya	1.721.128	1.727.854	1.603.344	1.697.176	1.669.330	1.665.012	1.475.730	1.618.429	1.764.517	1.864.938
Portekiz	452.730	495.482	481.518	455.636	567.644	755.849	612.533	646.936	829.836	978.557
Yunanistan	656.528	345.916	702.467	646.476	543.738	690.774	392.698	562.487	677.974	843.543
Tunus	504.593	285.697	948.587	402.454	406.640	784.225	466.327	812.883	594.865	823.955
Türkiye	294.780	89.586	60.030	69.625	200.432	239.601	143.197	129.296	170.158	338.442
Suriye	50.904	41.761	39.973	89.167	97.689	134.004	123.209	122.717	125.882	109.554
Arjantin	78.040	43.875	112.441	59.506	153.961	74.697	65.620	59.977	97.459	92.709
Şili	44.173	41.695	60.272	46.926	66.166	71.297	52.127	57.195	55.318	70.200
Fransa	44.175	51.312	56.628	54.290	60.506	61.078	64.510	61.737	70.062	69.388
Belçika	24.469	16.252	17.362	24.328	18.883	20.080	24.371	20.362	43.831	55.351
Fas	21.959	39.847	75.767	53.766	33.503	50.552	67.168	36.511	40.906	51.893
ABD	38.759	37.986	39.132	39.934	40.715	38.462	33.199	34.868	44.425	46.127
Hollanda	9.289	12.318	11.692	12.776	12.813	14.821	21.474	23.906	21.912	28.364
Almanya	24.063	24.203	24.509	23.796	29.358	32.933	30.698	37.013	38.613	28.289
Avustralya	8.612	14.978	26.041	13.090	17.229	12.337	13.821	9.968	10.943	13.318
Lübnan	22.445	22.372	25.762	30.115	24.319	25.688	22.542	23.023	18.388	11.771
Avusturya	7.703	7.981	8.774	9.053	12.861	19.058	16.997	11.793	12.193	9.402
Peru	2.273	4.302	3.037	1.634	3.620	4.065	7.677	4.795	4.332	9.095
B. Krallık	12.925	12.020	11.562	10.930	11.013	11.429	10.005	10.473	8.291	8.770
Filistin	8.842	24.715	39.204	43.074	37.861	44.444	52.862	40.247	38.422	7.948
Litvanya	5.197	4.724	3.272	6.386	5.979	6.806	6.434	5.918	7.155	7.522
Meksika	1.802	1.005	1.189	716	742	3.102	7.850	7.921	1.908	6.313
G. Afrika	3.894	3.848	3.484	3.775	4.718	4.421	3.775	4.263	4.819	4.797
Kanada	1.215	828	1.140	1.939	2.731	1.345	1.360	1.195	1.705	4.664
İsrail	1.172	1.453	2.018	2.191	2.088	2.209	1.930	2.128	3.582	4.050
Ürdün	6.814	3.338	2.715	3.022	1.452	2.086	1.852	5.074	4.268	3.734
Hırvatistan	1.385	1.266	1.407	1.972	3.631	3.028	2.907	2.312	3.944	3.403
Mısır	5.351	4.899	6.627	17.124	9.793	5.235	1.067	2.060	2.842	3.394
Çek Cum.	5.991	5.499	5.192	5.680	7.067	6.997	5.275	3.206	5.116	2.473
Uruguay	647	486	286	377	824	204	2.634	601	2.862	2.466
Çin	1.052	1.166	1.004	1.155	777	531	763	473	465	1.936
Slovakya	942	795	703	809	796	1.605	703	1.775	1.954	1.761
Letonya	1.249	2.091	1.294	1.020	1.409	1.340	1.466	1.885	1.426	1.742
Danimarka	1.388	1.681	1.595	1.856	1.732	1.669	1.861	1.652	1.579	1.692
Kıbrıs	1.193	316	841	533	379	176	409	680	1.428	1.566
Japonya	1.211	880	1.041	896	926	976	747	1.162	1.049	1.555
Polonya	4.104	2.925	2.423	3.418	5.249	3.438	918	1.161	939	1.555
Cezayir	200	57	149	159	91	277	318	817	2.234	1.506
Ermenistan	8	3	0	0	15	4	0	0	23	1.474
Finlandiya	1.058	916	488	409	163	361	185	300	381	1.393
Hong Kong, Çin	2.376	3.002	2.699	2.476	2.100	2.156	2.228	1.657	1.245	1.347
Arnavutluk	91	0	8	149	59	52	128	134	458	1.313
Diğer	25.850	23.742	24.640	26.137	26.505	28.009	26.629	27.917	33.648	17.104
DÜNYA	6.733.530	7.077.856	7.347.029	7.388.648	8.234.033	8.415.021	7.049.564	7.613.521	8.628.529	9.776.729

Kaynak: ITC Trademap, 2023.

Ek Tablo 9. Ülkelere göre sofralık zeytin (GTİP 200570) ihracat değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İspanya	775.642	876.171	720.222	764.394	771.715	774.977	772.926	760.696	825.761	846.281
Yunanistan	376.053	402.700	385.180	404.442	450.559	513.843	506.194	542.762	590.349	620.456
Türkiye	115.679	116.215	107.416	100.747	95.444	115.295	127.990	129.962	140.237	158.185
Fas	136.168	165.365	115.454	134.462	138.591	159.187	157.937	140.395	154.417	148.122
İtalya	57.813	62.172	56.005	64.883	62.824	73.935	81.129	82.325	111.628	113.189
Belçika	46.095	51.839	41.963	49.887	51.180	62.907	62.382	60.280	72.072	73.913
Mısır	47.205	70.833	60.538	90.610	77.664	75.179	62.901	88.210	77.408	70.374
Arjantin	110.322	77.654	62.008	86.583	75.786	71.795	70.705	66.435	63.809	68.536
Peru	22.138	36.273	24.995	24.497	20.307	21.229	35.057	35.225	32.997	47.870
Portekiz	31.033	31.784	24.040	30.438	34.358	44.489	46.266	38.151	33.055	39.815
Hollanda	4.330	2.903	10.949	10.841	12.197	13.865	24.064	20.342	31.416	23.447
Almanya	21.415	25.090	22.248	22.663	21.803	23.538	24.292	25.605	25.674	23.181
Polonya	3.142	1.822	913	2.779	4.612	5.776	8.184	8.598	10.587	17.861
Arnavutluk	4.562	5.125	6.302	7.151	9.074	7.822	17.796	23.630	14.138	14.374
ABD	13.920	18.548	16.748	17.884	17.481	16.617	17.529	11.846	12.041	12.593
Fransa	11.849	11.211	9.186	9.060	12.424	13.849	12.778	12.783	12.958	9.428
Ermenistan	1.041	589	354	332	474	999	714	739	1.669	7.796
Bulgaristan	12.628	10.125	10.733	7.524	7.806	6.696	6.131	6.528	7.280	5.638
Litvanya	1.185	2.314	2.254	1.893	2.713	4.767	5.008	3.819	3.483	5.468
Ürdün	6.767	9.013	8.271	9.252	10.254	8.684	7.602	5.125	7.332	4.579
Lübnan	3.443	3.957	4.428	3.825	3.865	3.893	3.764	4.484	4.221	2.588
Suriye	4.524	5.412	2.845	3.764	3.225	4.259	5.643	6.025	6.713	2.136
Çek Cum.	5.861	4.818	2.933	3.329	2.107	2.447	2.702	2.203	2.737	2.033
Avusturya	4.251	3.855	2.280	1.917	1.946	3.394	2.555	1.717	2.560	1.966
İsviçre	1.001	1.220	1.319	1.304	540	1.200	1.377	2.047	2.282	1.813
Letonya	620	649	537	616	920	710	719	984	999	1.574
B. Krallık	3.168	2.694	2.439	2.082	2.209	2.184	2.691	3.380	2.007	1.433
Şili	4.242	5.658	1.654	452	2.804	2.095	2.657	600	749	1.381
Romanya	290	468	427	280	492	681	972	1.029	1.331	1.273
İsrail	4.264	3.308	2.416	1.495	1.969	1.270	737	1.151	898	1.108
Avustralya	1.015	763	799	1.421	304	175	126	511	303	973
Sırbistan	637	803	597	764	870	904	854	662	995	920
Hırvatistan	708	692	725	893	910	1.113	1.028	870	1.121	905
Guatemala	467	494	487	580	519	573	667	664	936	778
K. Madagaskar	1.567	1.729	1.382	2.051	2.456	2.096	827	556	782	676
Brezilya	674	679	520	623	627	555	471	667	541	557
Estonya	1.044	622	467	287	1.054	513	343	421	176	522
Kanada	1.832	1.135	755	597	367	617	628	446	450	485
Singapur	859	915	926	965	1.005	1.083	867	483	423	464
Danimarka	1.054	881	354	404	256	306	373	297	251	431
Macaristan	481	621	261	344	285	347	504	456	522	405
Tunus	398	283	380	596	540	513	289	433	390	374
G. Afrika	528	561	539	593	586	707	675	308	438	370
Diğer	6.731	8.387	11.206	11.120	18.208	16.345	17.997	20.064	22.086	3.491
DÜNYA	1.849.959	2.028.364	1.726.688	1.880.724	1.925.330	2.063.489	2.097.051	2.113.914	2.282.222	2.339.762

Kaynak: ITC Trademap, 2023

Ek Tablo 10. Ülkelere göre zeytinyağı (GTİP 1509) ithalat değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İtalya	1.577.222	1.948.634	2.010.580	1.927.233	2.144.359	1.861.365	1.579.055	1.543.210	1.920.733	2.231.965
ABD	1.125.710	1.134.086	1.228.252	1.334.674	1.459.821	1.523.857	1.309.959	1.366.531	1.494.539	1.864.060
İspanya	385.492	176.547	620.385	329.113	385.852	598.459	364.468	544.047	559.621	744.387
Fransa	471.952	434.973	480.478	512.922	573.914	570.953	478.105	496.066	570.707	605.282
Brezilya	388.077	363.853	274.642	279.825	333.361	435.247	401.120	422.486	440.293	539.989
Portekiz	377.301	312.121	346.282	306.969	399.138	425.468	325.733	341.115	434.923	439.088
Almanya	317.607	318.626	315.952	331.563	340.785	356.472	322.712	365.062	406.191	382.557
B. Krallık	240.396	235.510	272.562	266.354	296.188	283.525	238.023	244.580	229.696	369.746
Japonya	274.499	275.657	297.363	284.532	309.458	318.829	319.643	275.661	277.759	297.527
Kanada	163.852	174.599	162.004	194.404	193.738	228.799	179.155	205.606	211.660	274.523
Çin	180.042	140.725	157.718	174.714	191.688	167.811	176.662	155.954	183.821	212.184
Kore Cum.	43.467	57.118	54.234	59.309	65.842	74.650	66.927	79.139	106.965	148.701
Avustralya	111.613	113.865	79.709	123.745	125.484	147.250	109.142	130.050	131.307	139.969
İsviçre	85.355	85.343	82.931	86.341	92.999	97.355	88.120	108.024	110.510	108.165
Hollanda	83.140	78.870	84.692	86.683	85.544	96.477	95.038	84.027	107.293	106.316
Türkiye	1.059	3.330	9.515	4.842	141	8.554	59.035	70.819	67.556	101.916
Meksika	62.559	59.973	68.661	70.370	68.182	78.489	64.754	76.511	104.773	98.627
Belçika	93.437	82.482	79.336	96.299	90.400	85.278	79.616	83.647	95.670	97.581
Rusya	100.176	109.862	50.297	67.889	76.197	81.825	76.447	84.295	91.522	70.746
İsrail	12.657	21.370	18.727	28.244	26.631	40.944	42.146	35.828	52.112	70.462
Taipei, Çin	30.790	43.474	41.101	33.697	43.902	42.143	39.091	42.283	53.392	68.827
S. Arabistan	63.511	72.798	76.061	87.027	85.902	140.557	122.096	107.510	106.854	54.079
Avusturya	44.492	47.672	48.573	48.998	57.416	57.754	54.355	48.481	57.068	51.666
İsveç	38.091	40.954	38.849	44.942	45.779	48.657	40.881	42.815	49.837	46.598
Kolombiya	18.033	20.771	20.175	21.974	22.136	24.062	19.800	24.410	36.244	45.713
Y. Zelanda	19.202	20.998	17.568	23.103	27.939	29.579	25.397	25.811	27.005	39.291
Hindistan	39.547	37.221	35.218	42.575	46.996	55.848	25.469	30.836	40.803	36.835
BAE	40.182	48.221	50.789	50.601	55.586	57.564	51.307	53.640	40.663	33.756
Fas	31.709	17.119	11.112	29.981	34.926	44.117	13.602	15.505	20.243	30.909
Danimarka	28.775	31.792	28.137	29.757	29.192	31.067	30.739	29.811	31.424	29.654
Hırvatistan	9.684	12.223	14.616	15.892	16.004	18.138	16.314	15.463	21.786	25.771
İrlanda	21.198	20.315	21.122	20.538	18.262	19.516	15.760	16.768	17.036	23.961
Norveç	20.505	19.439	19.129	20.528	24.566	22.908	18.760	21.462	24.623	23.687
Romanya	13.650	13.055	12.933	13.570	14.507	18.347	16.903	19.549	23.582	23.429
Tayland	19.799	20.451	18.349	19.554	21.068	20.611	19.267	17.106	19.191	23.296
G.Afrika	16.495	18.330	18.070	21.414	22.210	24.462	20.189	18.144	19.666	23.176
Çek Cum.	22.946	22.237	21.254	22.740	25.556	25.059	22.266	21.237	25.010	22.812
HongKong,Çin	17.986	19.987	18.795	16.220	16.935	17.633	13.392	16.133	15.659	18.818
Bulgaristan	9.136	9.807	8.297	10.365	9.666	13.649	9.948	11.317	15.525	17.538
Macaristan	9.305	9.684	8.754	11.031	13.993	15.053	13.583	13.058	14.336	15.332
Singapur	12.706	13.214	12.392	13.454	16.117	16.085	14.087	18.497	15.548	15.271
Finlandiya	15.306	16.272	13.987	14.675	13.879	14.607	13.616	13.462	14.912	14.724
Arjantin	506	667	466	483	960	5.963	1.126	2.196	5.114	13.460
Diğer	391.344	444.549	370.071	409.871	445.731	475.478	384.291	447.623	486.810	415.027
DÜNYA	7.043.566	7.159.431	7.623.807	7.597.377	8.369.751	8.722.689	7.378.387	7.785.775	8.781.352	10.017.421

Kaynak: ITC Trademap, 2023

Ek Tablo 11. Ülkelere göre sofralık zeytin (GTİP 200570) ithalat değeri (bin \$)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ABD	417.438	454.512	426.119	453.622	466.113	480.222	508.168	450.137	516.280	605.923
Fransa	122.641	139.538	116.917	122.644	136.392	153.731	148.268	157.470	159.588	155.051
Almanya	128.947	137.367	127.416	134.824	136.491	149.270	147.888	155.036	167.255	148.694
İtalya	102.807	119.132	106.620	103.110	121.453	125.376	141.158	121.675	129.849	141.059
B.Krallık	70.618	75.906	63.632	62.151	69.479	74.073	72.234	74.628	66.482	123.482
Brezilya	136.233	143.712	96.926	104.521	101.822	88.185	100.291	112.436	106.238	120.255
Rusya	105.565	104.532	63.277	79.120	93.708	101.865	112.320	100.732	99.919	107.769
Belçika	48.814	51.221	43.254	50.573	57.073	67.297	74.953	87.694	91.877	91.208
S. Arabistan	23.831	24.219	27.750	22.085	24.673	23.650	33.801	53.000	53.103	67.395
Kanada	50.558	57.727	51.367	53.408	56.930	60.298	59.678	61.763	64.666	67.325
Romanya	32.635	38.289	37.036	42.328	40.934	50.281	50.661	55.363	56.493	58.003
Hollanda	23.092	31.316	37.797	37.382	40.473	44.921	47.183	49.838	58.811	53.274
Irak		1.699	38.383	38.038	35.015	31.061	27.797	34.862	33.442	36.631
Avustralya	40.080	39.768	31.907	36.994	36.005	39.037	36.560	33.650	32.697	36.516
Polonya	23.981	19.338	17.443	16.967	15.479	27.575	27.194	28.594	33.046	33.652
Meksika	17.638	21.021	18.515	22.864	19.414	22.525	20.674	22.946	23.306	32.469
Portekiz	9.453	10.414	7.940	8.300	28.026	32.949	29.296	32.909	29.838	30.677
İsviçre	25.465	27.801	23.945	24.684	24.532	26.277	26.628	30.054	32.605	30.287
Yunanistan	13.744	15.492	10.229	14.228	21.190	21.236	19.754	19.449	23.690	29.240
İsrail	8.295	11.350	14.577	15.831	18.307	21.245	20.844	22.875	24.132	28.949
İsveç	23.155	24.010	21.591	23.525	25.385	27.050	26.194	26.318	27.506	27.626
Bulgaristan	24.914	21.343	21.248	22.542	21.862	24.969	22.100	22.659	23.182	22.301
Libya			25.774	28.562	12.133	5.185	16.757	9.622	17.519	21.924
Arnavutluk	967	27	3.848	4.935	6.821	5.207	12.416	16.993	19.596	18.985
Ukrayna	16.419	14.851	9.399	11.780	14.290	18.042	18.857	22.038	25.612	18.109
BAE	13.044	14.854	16.753	14.258	15.408	14.220	12.242	12.671	13.968	17.754
Kore Cum.	4.303	5.016	4.776	6.644	8.531	9.408	8.708	11.737	15.352	16.292
İspanya	13.663	24.171	19.706	17.106	21.447	31.929	22.838	23.369	18.486	14.947
Şili	5.608	6.937	6.820	6.977	8.400	10.470	10.562	9.653	16.001	14.357
Çek Cum.	12.474	12.605	11.282	11.659	11.987	12.913	12.472	13.736	16.139	13.952
Avusturya	12.362	12.966	11.851	10.442	12.833	15.439	14.076	13.585	13.735	13.535
Japonya	13.995	14.220	12.698	12.643	13.561	12.277	12.412	11.839	12.024	12.522
Ermenistan	3.973	3.271	2.467	3.074	4.130	3.414	3.767	2.885	3.845	10.050
Norveç	8.608	9.133	7.779	8.103	8.930	9.547	8.613	8.934	9.553	9.630
Danimarka	7.654	7.786	6.551	7.233	7.039	7.433	7.402	7.678	7.713	8.863
Litvanya	5.720	5.816	5.910	5.520	6.267	8.531	9.185	7.972	7.264	8.556
Finlandiya	7.941	8.444	6.589	7.298	7.007	8.010	7.255	7.315	7.463	7.995
K.Makedonya	7.465	7.981	7.675	7.406	7.963	8.522	7.645	7.119	7.730	7.675
Hindistan	1.358	2.070	2.563	3.002	3.916	4.115	5.470	2.882	5.677	7.435
Belarus	8.618	9.111	4.253	4.980	7.496	6.937	7.767	6.954	7.354	7.406
Kuveyt	7.235	7.429	8.644	7.423	9.123	7.644	8.413	9.344	7.641	6.606
Y. Zelanda	4.728	5.776	4.379	5.212	5.801	6.010	6.057	5.556	6.396	6.229
Diğer	126.608	131.872	109.731	121.829	133.674	133.608	138.056	130.776	145.122	151.597
DÜNYA	1.793.471	1.909.264	1.695.222	1.799.950	1.917.555	2.032.651	2.104.633	2.096.746	2.238.248	2.442.205

Kaynak: ITC Trademap, 2023

KAYNAKLAR

- EİB, 2023, Ege Zeytin ve Zeytinyağı İhracatçıları Birliği 2021-2022 Dönemi Çalışma Raporu 2022,
<https://upload.eib.org.tr/ZZFAF3F52D/5841423B8EC1485841423B8EC1485841423B8EC1485841423B.pdf>
- FAO (Food and Agriculture Organization), 2023, FAOSTAT veri tabanı,
<https://www.fao.org/faostat/en/#data/QCL>
- GEKA, 2019.Güney Ege Bölgesi (Aydın, Denizli, Muğla) Zeytinyağ Sektörü Raporu.
https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/o_1dtdegfm0rvfnc10n231g2ne.pdf
- ITC, 2023, TradeMap veri tabanı, <https://www.trademap.org/Index.aspx>
- IOOC, 2023, <https://www.internationaloliveoil.org/>
- Kızılaslan H., Birsin S., 2022, Yağlık Zeytin İşleyen İşletmelerin Mevcut Özellikleri, Üretim ve Pazarlama Sorunları (TR 22 Bölgesi Örneği), Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi, Cilt 11, Sayı 2. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2528854>
- Resmî Gazete, 2017, Türk Gıda Kodeksi Zeytinyağı Ve Pirina Yağı Tebliği, Sayı: 30183, Tebliğ No: 2017/26, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/09/20170917-9.htm>
- Resmi Gazete, bitkisel üretim destekleme tebliğleri, çeşitli yıllar.
- Soyyigit, S., Yavuzaslan, K., 2018. Zeytin İhracatı ve Uluslararası Piyasada Türkiye'nin Rolünün Ağ Analizi Yaklaşımı İle İncelenmesi, Akdeniz İİBF Dergisi 18 (2018): 47-84, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/589458>
- T.C. Ticaret Bakanlığı, İhracat Genel Müdürlüğü Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı, 2023. Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin,
<https://ticaret.gov.tr/data/5b8700a513b8761450e18d81/Zeytinya%C4%9F%C4%B1%20ve%20Sofral%C4%B1k%20Zeytin.pdf>
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü, 2015, Zeytin ve Zeytinyağı Sektörü Ulusal Kümelenme Stratejisi Raporu,
https://tusside.tubitak.gov.tr/sites/images/Tusside/zeytin_ve_zeytinyagi_sektoru_kumelenme_stratejisi_raporu.pdf
- TÜİK, 2023, Dış Ticaret İstatistikleri, <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=dis-ticaret-104&dil=1>
- TÜİK, 2023, Bitkisel Üretim İstatistikleri,
<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=tarim-111&dil=1>
- TİM, 2020, Ekonomik Araştırmalar Şubesi, Zeytin – Zeytinyağı Sektör Raporu.
- TEPGE, 2022, Zeytinyağı Ürün Raporu-2021,
<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/Belgeler/PDF%20C3%9Cr%C3%BCn%20Raporlar%C4%B1/2021%20C3%9Cr%C3%BCn%20Raporlar%C4%B1/Zeytinya%C4%9F%C4%B1%20C3%9Cr%C3%BCn%20Raporu%202021-350%20TEPGE.pdf>
- UZZK, 2023. Sofralık Zeytin ve Zeytinyağı Rekoltesi Ulusal Resmi Tespit Heyeti Raporu,
https://upload.eib.org.tr/UyeDuyuruSistemiEkler/2022/11/783313872022117104952/UZZK%20Rekolte%20Raporu%202022-2023_555C6.pdf